

07:20

Brian Larsen
Max Mølgaard Miiller
Jan Høgelund

HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE

REGIONALE FORSKELLE

07:20

HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE

REGIONALE FORSKELLE

Brian Larsen
Max Mølgaard Müller
Jan Høgelund

KØBENHAVN 2007
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE – REGIONALE FORSKELLE

Afdelingsleder: cand.polit. Lisbeth Pedersen
Afdelingen for beskæftigelse og erhverv

Undersøgelsens følgegruppe bestod af repræsentanter fra:
Arbejdsmarkedsstyrelsen
Socialministeriet
Kommunernes Landsforening (KL)
De Samvirkende Invalideorganisationer (DSI)
Landsorganisationer (LO)
Dansk Arbejdsgiverforening (DA)
Center for Ligebehandling af Handicappede (CLH)

ISSN: 1396-1810
ISBN: 978- 87-7487-865-0

Layout: Hedda Bank

© 2007 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærds publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver Det Nationale Forskningscenter for Velfærds publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	5
	RESUMÉ	7
	Omfanget af handicap	7
	Beskæftigelsen blandt personer med handicap	8
	Regionale ligheder og forskelle	8
1	SAMMENFATNING OG DISKUSSION	11
	Baggrund og formål	11
	Data	12
	Afgrænsning af handicap	12
	Sammenfatning med nøgletal	13
	Konklusion og diskussion	16
2	BEGREBER OG METODE	19
	Begreber	21
	Dataindsamling	22
	Læsevejledning: statistisk test og p-værdi	23
3	HANDICAPPEDES BESKÆFTIGELSE	26
	Beskæftigelsesniveauet opdelt på type af handicap	27

	Handicappedes fordeling på branche	28
	Konklusion	30
4	HANDICAPTYPE, LØNTILSKUDSJOB OG HJÆLPEMIDLER	31
	Job på særlige vilkår	31
	Hjælpe midler, foranstaltninger og støtte	33
	Konklusion	35
5	HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE I DE FIRE REGIONER	37
	Handicappede i de fire regioner	38
	Handicapfordelingen	38
	Handicappedes beskæftigelse	39
	Beskæftigelsen blandt personer med forskellige handicap	41
	Konklusion	43
6	REGIONALE FORSKELLE I FORBEHOLD OVER FOR PERSONER MED HANDICAP	45
	Konklusion	50
7	VIDEN OM STØTTEORDNINGER	51
	Vidensindeks	51
8	REGIONALE FORSKELLE I ALDER OG UDDANNELSE	53
	Alder	53
	Uddannelse	54
	Konklusion	56
	BILAG	57
	LITTERATUR	59
	SFI-RAPPORTER SIDEN 2006	61

FORORD

Denne rapport handler om personer med handicap og deres tilknytning til arbejdsmarkedet. Rapporten beskriver bl.a., om der er forskel på beskæftigelsessituationen for personer med handicap i de fire nye beskæftigelsesregioner. På den baggrund bidrager rapporten til at belyse, om der er forskel på den udfordring, som de fire regioner står over for, når det gælder beskæftigelsesindsatsen for personer med handicap.

Ud over denne rapport er der i forbindelse med undersøgelsen planlagt tre rapporter: en lille rapport, som belyser udviklingen i beskæftigelsen i perioden 2005-2006 for personer med handicap, og to større rapporter om henholdsvis handicap og arbejdsmarkedet og handicap og sociale problemstillinger. Rapporten om beskæftigelsesudviklingen publiceres i sommeren 2007, mens de to andre rapporter forventes publiceret i foråret 2008.

Arbejdsmarkedsstyrelsen har finansieret undersøgelsen, som er gennemført af SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, Afdelingen for beskæftigelse og erhverv. Rapporten er udarbejdet af forskningsassistenterne Brian Larsen og Max Mølgaard Müller og af seniorforsker Jan Høgelund, som er undersøgelsens projektleder.

Der har været tilknyttet en følgegruppe til undersøgelsen, som har kommenteret et udkast til rapporten. Seniorforsker Thomas Lund, Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, har også kommenteret

et udkast til rapporten. Alle takkes for gode og konstruktive kommentarer.

København, juli 2007

Jørgen Søndergaard

RESUMÉ

Indsatsen for at øge beskæftigelsen blandt personer med handicap foregår både på et statsligt niveau, et regionalt og et lokalt niveau. Lokalt sker indsatsen især i kommunernes jobcentre. Landets fire beskæftigelsesregioner skal bl.a. overvåge resultaterne af beskæftigelsesindsatsen. I den forbindelse er et væsentligt spørgsmål, om der er forskel på den udfordring, som de fire regioner står over for. Denne rapport bidrager til at belyse dette spørgsmål ved at undersøge, om der er regionale forskelle i beskæftigelsessituationen for personer med handicap. Herudover belyser rapporten udvalgte forhold, som kan være relevante for tilrettelæggelsen af beskæftigelsesindsatsen for personer med handicap.

OMFANGET AF HANDICAP

Rapporten bygger på interview med 9.202 personer, heraf 2.505 personer med handicap. Personer, som svarer, at de har et længerevarende helbredsproblem eller et handicap, eller at de har problemer med deres helbred pga. nedslidning fra arbejde, regnes for handicappede. Med denne afgrænsning har 25,2 pct. af befolkningen et handicap.

Blandt personer med handicap har 57 pct. mobilitetsproblemer, 32 pct. har sygdomme som fx allergi, sukkersyge eller hjerte- og kreds-

løbssygdomme, mens 7 pct. har en psykiske lidelse og 4 procent har sanse- og kommunikationsproblemer.

BESKÆFTIGELSEN BLANDT PERSONER MED HANDICAP

Beskæftigelsen blandt personer med et handicap er væsentlig lavere (57 pct.) end blandt personer uden handicap (79 pct.). Beskæftigelsen er særligt lav for personer med en psykisk lidelse, idet kun 39 pct. er i beskæftigelse i denne gruppe. Blandt handicappede i beskæftigelse er personer med en psykisk lidelse også ofte ansat på særlige vilkår. I denne gruppe er 29 pct. ansat på særlige vilkår mod kun 7-13 pct. blandt beskæftigede med andre handicap.

Syv pct. af handicappede i beskæftigelse har et uopfyldt behov for hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte. Blandt handicappede uden arbejde er denne andel 18 pct. Behovet er størst blandt personer med mobilitetsproblemer, hvor 23 pct. har behov for hjælpemidler mv.

REGIONALE LIGHEDER OG FORSKELLE

Der er ikke forskel på andelen med et handicap eller længerevarende helbredsproblem i de fire beskæftigelsesregioner (Sjælland inkl. Hovedstaden, Syddanmark, Midtjylland, Nordjylland). Der er heller ikke forskel på sammensætningen af handicaptyper i regionerne.

På flere områder adskiller region Nordjylland sig fra de tre andre regioner. For det første udgør personer med handicap en større del af de beskæftigede i Nordjylland (22,6 pct.) end i de tre andre regioner (ca. 19 pct.).

For det andet er lønmodtagere i Nordjylland ofte positivt indstillet til at arbejde sammen med person med handicap, selvom det eventuelt betyder, at de skal hjælpe vedkommende en halv time om dagen. 95 pct. af lønmodtagerne i Nordjylland er således positivt indstillet mod 83-85 pct. i de andre regioner.

For det tredje er kendskabet til beskæftigelsesfremmende ordninger større blandt personer med handicap i Nordjylland (og Syddanmark) end på Sjælland og i Midtjylland. Ca. 60 pct. af handicappede i

Nordjylland og Syddanmark kender således til mindst en af de fire ordninger, vi har spurgt til (ordningen med fleksjob, bestemmelsen om fortrinsadgang for handicappede, isbryderordningen og fysisk handicappedes mulighed for personlig assistance). Denne andel er kun ca. 51 pct. i region Sjælland og region Midtjylland.

For det fjerde er forskellen på uddannelsesniveaet mellem handicappede uden beskæftigelse og handicappede i beskæftigelse mindre i Nordjylland end i resten af landet.

SAMMENFATNING OG DISKUSSION

BAGGRUND OG FORMÅL

Personer med handicap har på landsplan en markant svagere tilknytning til arbejdsmarkedet end personer uden handicap. I 2005 var 56 pct. af personer med et længerevarende helbredsproblem eller handicap i beskæftigelse mod 83 pct. blandt personer uden handicap. Indsatsen for at øge beskæftigelsen blandt personer med handicap foregår både på et statsligt niveau, fx i form af regeringens beskæftigelsesstrategi for personer med handicap (se Regeringen, 2004), og på et regionalt og lokalt niveau. Lokalt sker indsatsen især i de nye kommuners jobcentre, som blev dannet i forbindelse med strukturreformen, som trådte i kraft 1. januar 2007. I forbindelse med reformen blev der dannet fire nye beskæftigelsesregioner, som bl.a. har til opgave at overvåge resultaterne af den statslige og kommunale beskæftigelsesindsats, herunder indsatsen for personer med handicap.¹ Denne rapport belyser, om der er regionale forskelle i beskæftigelsessituationen for personer med handicap. Hermed

¹ I den forbindelse spiller region Syddanmark en særlig rolle, idet regionen bl.a. skal registrere aktiviteter i landets jobcentre for derigennem få indblik i anvendelsen af lovgivningsrelevante redskaber rettet mod personer med handicap.

kan rapporten bidrage til at belyse, om der er forskel på den udfordring, som de fire regioner står over for i forbindelse med beskæftigelsesindsatsen for personer med handicap.

Ud over regionale forskelle belyser rapporten også udvalgte forhold, som på et overordnet niveau kan være relevante for tilrettelæggelsen af beskæftigelsesindsatsen for personer med handicap. Det gælder bl.a., i hvilket omfang personer med forskellige handicap er ansat på særlige vilkår og i bestemte brancher.

DATA

Rapporten bygger på en interviewundersøgelse af 16.176 tilfældigt udvalgte personer mellem 16 og 64 år og af 700 personer, som blev tilfældigt udvalgt blandt personer ansat i et fleksjob. I undersøgelsen indgik et 10 minutters telefoninterview med 9.202 personer. Heraf blev 2.505 personer med handicap bedt om at medvirke i et 45 minutters telefon- eller besøgsinterview. 2.235 personer medvirkede i dette interview.

AFGRÆNSNING AF HANDICAP

I denne rapport afgrænser vi personer med handicap ud fra to spørgsmål. Vi spørger svarpersonerne, om de har et handicap eller et længerevarende helbredsproblem, og om de har problemer med deres helbred på grund af nedslidning fra et tidligere eller nuværende arbejde. Personer, der svarer bekræftende på mindst et af de to spørgsmål, regnes som handicappede.

Med denne afgrænsning udgør gruppen 25,2 pct. af befolkningen. Man skal i den forbindelse være opmærksom på, at personer, som vi rubricerer som personer med handicap, ikke nødvendigvis har et handicap i forhold til arbejdsmarkedet, fordi især mindre helbredsproblemer og handicap ikke behøver at påvirke mulighederne for at arbejde.

SAMMENFATNING MED NØGLETAL

Personer med handicap har ofte mobilitetsproblemer

Ca. 25 pct. af befolkning mellem 16 og 64 år har et handicap eller længe-revarende helbredsproblem. 57 pct. har mobilitetsproblemer, 32 pct. har sygdomme som fx allergi, sukkersyge og åndedrætsbesvær eller hjerte- og kredsløbssygdomme, mens 7 pct. har en psykisk lidelse og 4 pct. har sanse- og kommunikationsproblemer.

Få beskæftigede blandt personer med en psykisk lidelse

Beskæftigelsen blandt personer med et handicap er væsentlig lavere end blandt personer uden handicap. Beskæftigelsen er særligt lav for personer med en psykisk lidelse. I denne gruppe er kun 39 pct. i beskæftigelse mod 56-63 pct. blandt personer med mobilitetsproblemer, sanse- og kommunikationsproblemer og sygdomme.

Flere ansat i den offentlige sektor og færre inden for handel

Blandt handicappede i beskæftigelse er 37 pct. ansat i den offentlige sektor, mens denne andel er 32 pct. blandt beskæftigede uden handicap. Omvendt er beskæftigede med handicap mindre hyppigt beskæftiget inden for handel (12 pct.) end beskæftigede uden handicap (15 pct.).

Personer med en psykisk lidelse er ofte ansat på særlige vilkår

Blandt handicappede i beskæftigelse er ca. 13 pct. ansat på særlige vilkår. Denne andel er væsentlig større, når vi isoleret betragter personer med en psykisk lidelse. I denne gruppe er 29 pct. af de beskæftigede ansat på særlige vilkår.

Otte pct. bruger hjælpemidler i arbejdet

Otte pct. af beskæftigede personer med handicap bruger hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte i deres arbejde på grund af deres helbredsproblem eller handicap. Blandt personer med mobilitetsproblemer og sanse- og kommunikationsproblemer er det ca. 10 pct., der gør brug af hjælpemidler mv., mens det er tilfældet for syv pct. af personer med en psykisk lidelse, og fire pct. blandt personer med sygdomme som fx hjerte- og kredsløbssygdomme, allergi eller sukkersyge.

Uopfyldte behov for hjælpemidler mv.

Syv pct. af handicappede i beskæftigelse har et uopfyldt behov for hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte. Denne andel er kun ca. to pct. blandt personer med sygdomme, mens den er ca. 10 pct. blandt personer med mobilitetsproblemer, sanse- og kommunikationsproblemer og psykiske lidelser.

Størst behov blandt ikke-beskæftigede med mobilitetsproblemer

Blandt handicappede uden arbejde har 18 pct. behov for hjælpemidler mv. for, at de kan arbejde. Behovet er størst blandt personer med mobilitetsproblemer, hvor 23 pct. har behov for hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte, hvilket er dobbelt så mange som blandt personer med sygdomme og en psykisk lidelse.

Ingen regionale forskelle i andelen med handicap

På landsplan har ca. 25 pct. af befolkningen et handicap eller længerevarende helbredsproblem, og der er ikke væsentlig forskel mellem de fire beskæftigelsesregioner (Sjælland inkl. Hovedstaden, Syddanmark, Midtjylland, Nordjylland). Der er heller ikke forskel på sammensætningen af handicaptyper i de fire regioner.

Nordjyske lønmodtagere har oftest en kollega med handicap

Andelen af handicappede i beskæftigelse er stort set den samme i de fire beskæftigelsesregioner. Derimod er der regional forskel på beskæftigelsen blandt personer uden handicap. På Sjælland og i Syddanmark er 80 pct. af personer uden handicap i beskæftigelse mod 78 pct. i Midtjylland og 75 pct. i Nordjylland. Personer med handicap udgør derfor en større del af de beskæftigede i Nordjylland (22,6 pct.) end i de tre andre regioner (ca. 19 pct.).

Færrest personer med en psykisk lidelse beskæftiget på Sjælland

På landsplan er ca. 39 pct. blandt personer med en psykisk lidelse beskæftiget. Denne andel er væsentlig lavere på Sjælland, hvor kun 29 pct. er beskæftiget.

Mange i Nordjylland vil gerne arbejde sammen med en person med handicap

I undersøgelsen har vi spurgt lønmodtagere, om de vil arbejde sammen med en handicappet, hvis det betyder, at de skal hjælpe vedkommende fx en halv time om dagen. Det er der 95 pct. af lønmodtagerne i Nordjylland, som gerne vil, mod 83-85 pct. i de tre andre beskæftigelsesregioner.

Forbehold i Midtjylland

Vi har spurgt lønmodtagerne, om de vil være betænkelige ved at arbejde tæt sammen med en kollega, som er henholdsvis blind, sidder i kørestol eller lider af meget store humørsvingninger (fx er maniodepressiv). Lønmodtagere i Midtjylland er mest forbeholdne. 35 pct. af lønmodtagerne i Midtjylland er betænkelige ved at skulle arbejde tæt sammen med en blind kollega mod 26-29 pct. af lønmodtagerne i de tre andre beskæftigelsesregioner. Tilsvarende er 26 pct. af lønmodtagerne i Midtjylland betænkelige ved at skulle arbejde tæt sammen med en kollega i kørestol mod henholdsvis 17 og 20 pct. af lønmodtagerne på Sjælland og i Syddanmark.

Kendskab til støtteordninger størst i Nordjylland og Syddanmark

Personer med handicap blev spurgt om deres kendskab til fire støtteordninger, som har til formål at fremme beskæftigelsen blandt personer med handicap (ordningen med fleksjob, bestemmelsen om fortrinsadgang for handicappede, isbryderordningen og fysisk handicappedes mulighed for personlig assistance). I Syddanmark og i Nordjylland kender ca. 60 pct. af handicappede mindst en af de fire ordninger, mens det kun er tilfældet blandt ca. 51 pct. af handicappede på Sjælland og i Midtjylland.

Mindst forskel på beskæftigede og ikke-beskæftigedes uddannelse i Nordjylland

Forskellen på uddannelsesniveaut mellem handicappede, som er beskæftiget, og handicappede, som ikke er beskæftiget, er mindst i Nordjylland. I denne region har 18 pct. af de beskæftigede handicappede en videregående uddannelse mod 14 pct. af de ikke-beskæftigede – en forskel på fire procentpoint. I de tre andre regioner er denne forskel på 9 til 21 procentpoint. Årsagen til den forholdsvis lille forskel på uddannelsesniveaut mellem beskæftigede og ikke-beskæftigede handicappede i

Nordjylland er først og fremmest, at uddannelsesniveaueet blandt handicappede i beskæftigelse er lavere i Nordjylland end i de andre regioner.

KONKLUSION OG DISKUSSION

Rapporten har særlig fokus på, om der er regionale forskelle i beskæftigelsessituation for personer med handicap, og om der er forskel på beskæftigelsessituationen for personer med forskellige typer handicap.

Typer af handicap og mulighederne for beskæftigelse

Når det gælder forskelle mellem personer med forskellige typer handicap (mobilitetsproblemer, sanse- og kommunikationsproblemer, psykiske lidelser, sygdomme) er det især gruppen af personer med en psykisk lidelse, som skiller sig ud. Sammenlignet med personer med andre handicap er personer med en psykisk lidelse således meget sjældent beskæftiget, og blandt de beskæftigede, er personer med en psykisk lidelse meget ofte ansat på særlige vilkår, fx i et fleksjob. Det tyder på, at det kan være vanskeligt at integrere personer med en psykisk lidelse på arbejdsmarkedet, og at det ofte kræver en særlig indsats, fx i form af ansættelse på særlige vilkår. Vanskelighederne med at integrere personer med en psykisk lidelse på arbejdsmarkedet kan i mange tilfælde skyldes, at deres arbejdsevne er begrænset eller svingende, men det kan også tænkes at hænge sammen med andre forhold. Resultaterne fra denne undersøgelse og fra Müller, Høgelund og Geerdsen (2006) tyder således på, at lønmodtagerne gennemgående er mere forbeholdne over for at skulle arbejde sammen med en person med psykisk handicap end med en person med fysisk handicap. En af barriererne for at få personer med en psykisk lidelse i arbejde kan med andre ord være arbejdspladsernes holdning og indstilling til personer med en psykisk lidelse.

Personer med mobilitetsproblemer udgør ca. halvdelen af personer med handicap. På især et punkt adskiller denne gruppe sig fra personer med andre handicap. Personer med mobilitetsproblemer uden beskæftigelse svarer markant oftere end andre, at de har behov for hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte for at udføre erhvervsarbejde. Dette kan hænge sammen med typen af handicap. For at afhjælpe nedsat arbejdsevne som følge af et mobilitetshandicap, fx rygproblemer, kræves ofte hjælpemidler, som er placeret på – og mere eller mindre bundet til –

arbejdspladsen. For personer med en ryglidelse kan det fx være et særligt bord, en speciel stol eller redskaber til at løfte med. I modsætning hertil har personer med sygdomme som fx astma, sukkersyge eller hjerte- og karproblemer ikke så ofte brug for hjælpemidler mv., og personer med sanse- og kommunikationsproblemer, fx med stærkt nedsat hørelse eller syn, bruger ofte allerede hjælpemidler, fx briller eller høreapparat, som de kan benytte i et arbejde.

I forhold til indsatsen for at øge beskæftigelsen af personer med handicap er spørgsmålet, om behovet for hjælpemidler mv. kan dækkes på en hensigtsmæssig måde via de eksisterende ordninger. Der eksisterer således allerede flere støttemuligheder for personer med mobilitetsproblemer, bl.a. tilskud til hjælpemidler, ombygning af arbejdspladsen, handicapkøretøj, og tilskud til en personlig assistent. Det er imidlertid ikke muligt ud fra denne undersøgelse at indkredse svaret på dette spørgsmål yderligere.

Regionale forskelle

På nogle områder viser denne undersøgelse, at der ikke er væsentlige regionale forskelle. Der er således ingen forskel på andelen af personer med handicap i de fire beskæftigelsesregioner (Sjælland, Syddanmark, Midtjylland, Nordjylland). Der er heller ikke forskel på, hvilke typer af handicap, som personer med handicap har i de fire regioner.

På flere punkter ser det imidlertid ud til, at region Nordjylland adskiller sig fra de tre andre regioner. For det første udgør personer med handicap en større del af de beskæftigede i Nordjylland end i de tre andre regioner. For det andet er lønmodtagere i Nordjylland oftere positivt indstillet til at få en kollega med handicap end lønmodtagere i de tre andre regioner. For det tredje er kendskabet til beskæftigelsesrettede støtteordninger større blandt personer med handicap i Nordjylland (og Syddanmark) end på Sjælland og i Midtjylland. For det fjerde er forskellen på uddannelsesniveaue mellem handicappede uden beskæftigelse og handicappede i beskæftigelse mindre i Nordjylland end i resten af landet.

Alt i alt tyder disse resultater på, at Nordjylland har opnået en bedre integration af personer med handicap på arbejdsmarkedet end i de tre andre regioner. Det er på grundlag af en denne rapport vanskeligt at afgøre baggrunden for Nordjyllands særlige position. For at belyse dette aspekt kræves fx viden om, hvorvidt beskæftigelsesindsatsen i Nordjylland er anderledes end i de øvrige regioner, og om erhvervsstrukturen i

Nordjylland giver personer med handicap bedre muligheder på arbejdsmarkedet.

Nogle af resultaterne for Nordjylland tyder umiddelbart også på, at der i denne region er gode muligheder for at øge beskæftigelsen af personer med handicap yderligere. Lønmodtagerne i denne region er således oftere positivt indstillet til at arbejde sammen med en kollega med handicap end lønmodtagere i de tre andre regioner.² Og den forholdsvis lille forskel på uddannelsesniveaet mellem handicappede uden beskæftigelse og handicappede i beskæftigelse kan ligeledes tyde på, at handicappede i Nordjylland, som er uden beskæftigelse, ofte har de uddannelsesmæssige kvalifikationer, der skal til for at komme i arbejde.

Når det gælder mulighederne for at øge beskæftigelsen af personer med handicap i de andre regioner, er der især et af rapportens resultater, som springer i øjnene: Kendskabet til beskæftigelsesrettede støtteordninger for personer med handicap er dårligere i regionerne Sjælland og Midtjylland end i regionerne Syddanmark og Nordjylland. Det er derfor muligt, at mere information om de forskellige støtteordninger vil kunne øge handicappedes beskæftigelse på Sjælland og i Midtjylland.

2. Denne forskel kan tænkes at hænge sammen med, at personer med handicap udgør en relativ stor andel af de beskæftigede i Nordjylland, hvilket betyder, at lønmodtagere i Nordjylland ofte har kendskab til personer med handicap, fordi de har en kollega med handicap. Resultaterne fra en undersøgelse af virksomheders sociale engagement tyder således på, at lønmodtagerne er mere positivt indstillet, når de har konkret erfaring med en kollega med handicap (Miiller et al., 2007).

BEGREBER OG METODE

Personer med handicap har en markant svagere tilknytning til arbejdsmarkedet sammenlignet med personer uden et handicap. Det viser undersøgelser, som SFI har gennemført både i 1995, 2002 og 2005, hvor fokus har været på handicappedes dagligdag i almindelighed og på handicappedes tilknytning til arbejdsmarkedet i særdeleshed. Senest udgav SFI rapporten *Handicap og beskæftigelse* i efteråret 2006 (Miiller, Høgelund og Geerdsen, 2006). Rapporten afdækker, hvilken udvikling der har været i handicappedes arbejdsmarkedstilknytning mellem 2002 og 2005 og bekræfter endnu engang, at der er et lavere beskæftigelsesniveau blandt personer med handicap i sammenligning med personer uden handicap. Således var 56 pct. af personer med handicap i beskæftigelse i 2005, mens det tilsvarende tal var 83 pct. for personer uden handicap. Ved at sammenligne handicappedes selvvaluerede arbejdsevne blandt beskæftigede og ikke-beskæftigede viser rapporten samtidig, at der er et vist beskæftigelsespotentiale blandt ikke-beskæftigede personer med handicap. Undersøgelsen viser også, at ca. tre procentpoint flere personer med handicap kom i arbejde fra 2002 til 2005.

I de sidste 10 år er der sket en række ændringer i social- og arbejdsmarkedspolitikken, som har betydning for handicappedes sociale og beskæftigelsesmæssige situation. På det forsørgelsesmæssige område er mulighederne for at få førtidspension reduceret, hvilket kommer til udtryk i et fald i tilkendte pensioner, mens mulighederne for at komme i

beskæftigelse er forbedret bl.a. via ordningen med fleksjob, der blev oprettet i 1998. I dag er knap 44.000 personer beskæftiget under fleksjobordningen. Et af de seneste tiltag er regeringens beskæftigelsesstrategi for personer med handicap, som blev lanceret i 2004 (Regeringen, 2004). Strategien sigter bl.a. mod at øge beskæftigelsen af personer med handicap med 2.000 personer om året.

I juni 2006 blev landet inddelt i fire beskæftigelsesregioner som et led i den omfattende strukturreform³. Beskæftigelsesregionernes opgave er at overvåge resultaterne af den statslige og kommunale beskæftigelsesindsats, der blandt andet finder sted i landets jobcentre⁴. Dette gælder også for beskæftigelsesindsatsen, der er målrettet personer med handicap. Beskæftigelsessituationen for personer med handicap samt de igangværende beskæftigelsesindsatser og den nye organisering heraf gør det særlig interessant at monitorere beskæftigelsesudviklingen blandt personer med handicap for at sikre, at udviklingen går i den rigtige retning. De fire beskæftigelsesregioner er blevet en interessant analyseenhed i den sammenhæng.

Denne rapport beskriver bl.a., om der er forskel på beskæftigelsessituationen for personer med handicap i de fire nye beskæftigelsesregioner. På den baggrund bidrager rapporten til at belyse, om der er forskel på den udfordring, som de fire regioner står over for? Dels kan der være forskel på, hvor i landet personer med forskellige typer af handicap bor, dels kan der være regionale forskelle på andelen af personer med handicap. Der kan også være forskel på handicappedes kvalifikationer og dermed på deres beskæftigelsespotentiale, når man sammenligner på tværs af beskæftigelsesregionerne. Tilsvarende kan der også være regionale forskelle i lønmodtagernes forbehold over for personer med handicap og i handicappedes viden om de muligheder for støtteordninger kommunerne kan tilbyde.

3. Der er tale om beskæftigelsesregionerne Nordjylland, Midtjylland, Syddanmark og beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland.

4. I jobcenter Vejle i beskæftigelsesregion Syddanmark er der oprettet en landsdækkende specialfunktion for personer med handicap. Specialfunktionen skal rådgive, informere og udvikle indsatsen for personer med handicap i forhold til at fastholde og integrere denne gruppe på arbejdsmarkedet. Specialfunktionen er rettet mod landets jobcentre og andre aktører i beskæftigelsesindsatsen. Blandt andet skal Specialfunktion Handicap registrere aktiviteter i landets jobcentre og derigennem få indblik i anvendelsen af lovgivningsrelevante redskaber rettet mod personer med handicap.

Gruppen af handicappede er sammensat af personer med vidt forskellige handicap. Handicappets art kan have betydning for den enkeltes arbejdsevne og muligheder for at komme i beskæftigelse.⁵ Rapporten belyser også denne problematik og undersøger blandt andet, i hvilke brancher personer med forskellige handicap er beskæftiget, hvor ofte de er ansat på særlige vilkår, og om de har behov for hjælpemidler.

BEGREBER

Skader eller sygdom kan reducere en persons evne til eksempelvis at bruge en arm eller et ben og dermed reducere evnen til at udføre bestemte handlinger. Derved kan man tale om, at vedkommende har nedsat funktionsevne. Helt simpelt stillet op kan gigt i storetåen betyde, at man ikke kan bruge storetåen, og det kan igen betyde, at man ikke kan gå særligt længe ad gangen. En nedsat funktionsevne, hvad enten den er af fysisk eller psykisk karakter, har ikke nødvendigvis særlig stor betydning for den pågældende, som er ramt af den. Det afgørende er, hvilke handlinger en nedsat funktionsevne påvirker, hvor meget disse handlinger er påvirket, og hvor ofte man har brug for at udføre de påvirkede handlinger. Muligvis kan en bestemt indretning af omgivelserne eller tilstedeværelsen af hjælpemidler reducere betydningen af en nedsat funktionsevne. Hvis en nedsat funktionsevne forhindrer en person i at agere på lige vilkår med andre mennesker i en given situation, så kan man tale om, at vedkommende har et handicap – et handicap i forhold til personer, der ikke har en tilsvarende funktionsnedsættelse. Denne definition af handicap er den sociale model for handicap, som WHO benytter (WHO, 2001). Der skelnes altså her mellem funktionsevne og handicap. Noget forenklet opstår et handicap altså i et samspil mellem omgivelser og funktionsevne.

I denne rapport afgrænser vi personer med handicap på en mere simpel måde. Vi spørger ganske enkelt svarpersonerne, om de har et handicap eller et længerevarende helbredsproblem, og ydermere spørger

5. Clausen et al.(2003) fandt fx, at personer med mobilitetsproblemer meget oftere er i beskæftigelse end personer med et psykisk handicap. Et studie fra USA viser på tilsvarende vis, at beskæftigelsen blandt personer med en psykisk lidelse er lavere end blandt andre handicapgrupper (Burke-Miller et al., 2006).

vi dem, om de har problemer med deres helbred på grund af nedslidning fra et tidligere eller nuværende arbejde. Personer, der svarer bekræftende på et af de to spørgsmål, bliver defineret som handicappede. Med denne afgrænsning risikerer vi, at nogle svarpersoner ikke bliver defineret som handicappede, fordi de ikke selv opfatter, at de har et handicap, selvom de i realiteten har det. Samtidig risikerer vi også, at svarpersoner med længerevarende helbredsproblemer indgår i gruppen af personer med et handicap, selvom deres helbredsproblem ikke giver dem et handicap, sådan som WHO definerer det. Vores afgrænsning tager heller ikke højde for, at man kan have et handicap i nogle situationer, men ikke i andre. Som udgangspunkt må vi dog sige, at de praktiske fordele ved denne afgrænsning overskygger de negative konsekvenser.

Med den beskrevne afgrænsning af personer med et handicap eller helbredsproblem, så udgør gruppen 25,2 pct. af befolkningen. Af de 25,2 pct. har 14,6 pct. svaret ja til, at de har et længerevarende helbredsproblem eller handicap, og nej til, at de har helbredsproblemer pga. nedslidning. 8,2 pct. har svaret ja til begge spørgsmål, mens 2,5 pct. har svaret ja til, at de har helbredsproblemer pga. nedslidning, og nej til, at de har et længerevarende helbredsproblem eller handicap. Der er med andre ord ca. 90 pct. af dem, som vi regner for personer med handicap, som har svaret, at de har et længerevarende helbredsproblem eller handicap, og 10 pct. som udelukkende har svaret, at de har helbredsproblemer pga. nedslidning fra arbejde.

DATAINDSAMLING

Rapporten bygger på en spørgeskemaundersøgelse, som blev gennemført af SFI-survey i september-november 2006. Undersøgelsen blev gennemført blandt 16.176 tilfældigt udvalgte personer mellem 16 og 64 år og 700 personer, som blev tilfældigt udvalgt blandt personer ansat i et fleksjob.

Blandt de 16.176 tilfældigt udvalgte personer (brutto-udvalget) blev 2.164 frasorteret, fordi de har meddelt cpr-registeret, at de ikke ønsker at medvirke i undersøgelser, eller fordi de ikke kunne kontaktes, fx fordi de var døde eller udvandret. Herudover var det ikke muligt at finde telefonnummer for 3.301 personer. De resterende 10.711 personer, som kaldes netto-udvalget, blev kontaktet for at gennemføre et telefoninterview. Der blev gennemført et 10 minutters telefoninterview med

9.202 personer. Det svarer til en opnåelsesprocent på henholdsvis 57 (beregnet i forhold til brutto-udvalget) og 86 (beregnet i forhold til netto-udvalget).

Blandt de 9.202 personer, der deltog i første interviewrunde (screeningen), oplyste 2.505 personer, at de har problemer med deres helbred på grund af nedslidning fra erhvervsarbejde, eller at de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem. Disse personer blev bedt om at medvirke i et 45 minutters interview. Dette interview blev gennemført telefonisk eller ved besøg afhængigt af interviewpersonens ønske. Blandt de 2.505 personer opnåedes interview med 2.235 svarende til en opnåelsesprocent på 89.

Blandt de 700 personer ansat i et fleksjob (brutto-udvalget) blev 82 frasorteret, fordi de ikke ønskede at medvirke i undersøgelser, eller fordi de ikke kunne kontaktes, fx fordi de var døde eller udvandret. Herudover var det ikke muligt at finde telefonnummer for 85 personer. De resterende 533 personer (netto-udvalget) blev bedt om både at deltage i screeningsinterviewet og i det efterfølgende 45 minutters interview. 404 personer medvirkede i interviewene, hvilket svarer til en opnåelsesprocent på henholdsvis 58 (brutto-udvalget) og 76 (netto-udvalget).

Datamaterialet er opvægtet således, at det er repræsentativt for alle personer i Danmark i alderen 16 til 64 år mht. en række baggrundskarakteristika. Denne vægtning korrigerer for, at personer med fleksjob er overrepræsenteret i datamaterialet. Når vi opregner til befolkningen, får personer i fleksjob derfor en mindre vægt end andre personer i datamaterialet således, at andelen af (vægtede) personer i fleksjob svarer til deres andel i befolkningen. I vægtningen korrigerer vi også for, at der er forskelle i svarprocenten for forskellige grupper af respondenter.⁶

LÆSEVEJLEDNING: STATISTISK TEST OG P-VÆRDI

I denne rapport arbejder vi med oplysninger fra en spørgeskemaundersøgelse, hvor interviewpersonerne udgør en stikprøve af befolkningen i

6. Vægtene for fleksjobbere og for tilfældigt udvalgte personer er beregnet hver for sig. For fleksjobbere er der korrigeret for forskelle i svarprocenter, når der opdeles efter køn, alder og uddannelse. For de 9.202 tilfældigt udvalgte personer er der korrigeret for forskelle i svarprocenter, når der opdeles efter køn, alder, indkomst, og efter om svarpersonen har/ikke har tilknytning til en virksomhed.

alderen 16-64 år. Stikprøven er vægtet således, at den er repræsentativ for befolkningen mellem 16 og 64 år (jf. ovenfor). Der vil altid være en vis statistisk usikkerhed i en stikprøveundersøgelse, fordi der ikke er tale om en totaltælling af alle personer i alderen 16-64 år. Jo flere personer der er i stikprøven, desto mindre usikkerhed vil der være forbundet med stikprøven, og der vil dermed være større sikkerhed for, at den ligner befolkningen i alderen 16-64 år.

Denne usikkerhed har betydning, når vi undersøger, om der fx er forskel mellem regioner mht. handicappedes beskæftigelsesforhold. I nogle tilfælde kan vi med stor sikkerhed konkludere, at de forskelle, vi har målt, er reelle i den forstand, at vi med stor sandsynlighed ville finde samme forskelle, hvis vi interviewede alle personer i de pågældende regioner. For det første vil således ofte med stor sikkerhed kunne konkludere, at der er væsentlig forskel mellem regionerne, når usikkerheden på tallene for de enkelte regioner er lille. For det andet kan vi også konkludere, at der er forskel mellem regionerne, hvis forskellene mellem de tal, vi sammenligner, er store, også selvom usikkerheden på de enkelte tal er forholdsvis stor.

Når vi skal afgøre, om der er væsentlig forskel mellem to eller flere tal, støtter vi os til en statistisk test, som populært sagt fortæller, hvor sikre vi kan være på, at de målte forskelle er reelle. Testen giver en signifikanssandsynlighed (eller p-værdi), som vi angiver i anmærkningerne til rapportens tabeller. P-værdien er altid mellem 0 og 1. Jo mindre p-værdien er, desto sikrere kan vi være på, at der er forskel på de tal, vi sammenligner. Når p-værdien er mindre end 0,1, konkluderer vi, at der er væsentlig eller signifikant forskel mellem tallene i tabellen.⁷

Vi kan illustrere ovenstående med to eksempler fra rapporten. I tabel 3.2. i kapitel 3 sammenligner vi beskæftigelsen blandt personer med handicap (57 pct.) med beskæftigelsen blandt personer uden handicap (79 pct.). I tabellens anmærkning står der, at p-værdien er lig med 0,000. Denne værdi (som er så lille, at det ikke kan måles med 3-decimaler) er langt under 0,1, og vi kan derfor være meget sikre på, at der er forskel på beskæftigelsen for personer med og uden handicap.

7. Hvis p-værdien fx er på 0,08, er der kun 8 pct.'s risiko for, at konklusionen om, at der er forskel på tallene, er forkert. Denne risiko er så lille, at vi godt tør konkludere, at der er forskel på tallene. Der er ikke nogen videnskabelig "rigtig" procentgrænse for signifikansniveauet, og den fastsættes ofte efter datamaterialets størrelse og karakter.

Tabel 5.7 i kapitel 5 viser andelen af personer med sygdomsbe-
tingede handicap, som er i beskæftigelse i de fire beskæftigelsesregioner.
Andelen i beskæftigelse er 60 pct. i region Sjælland, 59 pct. i Nordjylland
og 58 pct. i både Syddanmark og Midtjylland. Da p-værdien på 0,983 er
meget større end 0,1 er der meget stor (faktisk hele 98,3 pct.) risiko for,
at det vil være forkert at konkludere, at der er forskel på de fire regioner.
Vi konkluderer derfor, at beskæftigelsen for personer med sygdomsbe-
tingede handicap er den samme i de fire regioner.

HANDICAPPEDES BESKÆFTIGELSE

Som vi også beskriver indledningsvis, så har vi i denne undersøgelse afgrænset personer med et handicap ved at spørge interviewpersonerne, om de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem, eller om de har helbredsproblemer pga. nedslidning fra erhvervsarbejde. 25,2 procent svarer bekræftende på et af disse spørgsmål, hvilket svarer til 858.000 personer opregnet til befolkningen.⁸

Personer med et handicap er ydermere blevet bedt om at angive deres primære handicap eller helbredsproblem. Dette er et interessant forhold, da sammensætningen af de handicap eller helbredsproblemer handicappede har, kan have indflydelse på deres beskæftigelseschancer. Det viser sig, at 57 pct. har mobilitetsproblemer, ca. fire pct. har sanse- og kommunikationsproblemer, mens syv pct. har en psykisk lidelse, og 32 pct. indplacerer sig under sygdomme, jf. tabel 3.1.⁹

8. Personer, som vi rubricerer som personer med handicap, har ikke nødvendigvis et handicap i forhold til arbejdsmarkedet, fordi især mindre helbredsproblemer eller handicap ikke behøver at have indflydelse på mulighederne for at arbejde, jf. diskussionen i kapitel 2.

9. Fordelingen på type af handicap kan ikke umiddelbart sammenlignes med den tilsvarende fordeling i Miller, Høgelund, og Geerdsen (2006), fordi der er forskel på de to undersøgelsers dataindsamling. Disse forskelle diskuteres i Høgelund og Larsen (2007).

Tabel 3.1

Handicappedes fordeling på type af handicap. Procent.

Mobilitet (arme, hænder, ben, fødder, ryg og nakke — inkl. gigt)	57,0
Sanser og kommunikation (syn, hørelse og tale)	3,9
Psykiske lidelser	7,1
Sygdom (bl.a. hudlidelse, allergi, åndedrætsbesvær, problemer med hjerte, blodtryk, sukkersyge, problemer med mave, lever og nyre)	32,0
I alt	100,0
Opregnet til befolkningen	732.186
Uvægtet beregningsgrundlag	2.124

Som nævnt tidligere i kapitlet har handicappede en markant svagere tilknytning til arbejdsmarkedet end personer uden handicap, og denne undersøgelse bekræfter da også, hvad tidligere undersøgelser har vist: I vores undersøgelse er ca. 57 pct. af de handicappede i beskæftigelse, mens tallet er ca. 79 pct. for ikke-handicappede, jf. tabel 3.2.¹⁰

Tabel 3.2

Beskæftigelsen for personer med og uden et handicap. Procent.

	Ikke-handicappede	Handicappede
Beskæftigede	79,1	56,9
Opregnet til befolkningen	2.529.043	852.584
Uvægtet beregningsgrundlag	6.420	2.455

Anm.: Forskel mellem personer med og uden handicap: χ^2 -test: $P=0,000$.

BESKÆFTIGELSESNIVEAUET OPDELT PÅ TYPE AF HANDICAP

Det er vigtigt at få klarlagt, hvorvidt beskæftigelseschancerne varierer med handicappets karakter, da man herved kan identificere særligt svage handicapgrupper, som det kræver en ekstra indsats at få i arbejde. Tabel 3.3 identificerer tydeligvis en sådan gruppe. Givet at beskæftigelsesande-

10. Disse beskæftigelsestal kan ikke umiddelbart sammenlignes med de tilsvarende beskæftigelsestal i Miller, Høgelund, og Geerdsen (2006), fordi der er forskel på de to undersøgelsers dataindsamling. Disse forskelle diskuteres i Høgelund og Larsen (2007).

lene for handicappede med mobilitetsproblemer, handicappede med sanse- og kommunikationsproblemer samt personer med sygdomsbetingede handicap alle ligger i omegnen af 60 pct., er det bemærkelsesværdigt, at personer med psykiske lidelser alene har en beskæftigelsesandel på 39,1 pct. Der er således tale om en stærkt signifikant afvigelse.

Tabel 3.3

Andel af handicappede i beskæftigelse. Opdelt efter handicaptype. Procent.

	Mobilitet	Sanser og kom.	Psykiske lidelser	Sygdom	I alt
Beskæftigede	56,1	62,6	39,1	59,1	56,1
Opregnet til befolkningen	420.594	28.550	52.046	230.996	732.186
Uvægtet bereg- ningsgrundlag	1.228	84	150	662	2.124

Anm.: Forskel mellem handicap typer: Chi²-test: P=0,001.

HANDICAPPEDES FORDELING PÅ BRANCHE

Afhængig af hvilken type funktionsnedsættelse en person har, kan der være typer af arbejde, som matcher dårligt til den pågældende funktionsnedsættelse. Har man problemer med arme og ben og derfor svært ved at udføre tungt manuelt arbejde, vil det være svært at fungere som assistent i et landbrug, også selvom der vil være hjælpemidler til rådighed. Det kan også være, at der i bestemte brancher eksisterer barrierer, som knytter an til typen af handicap. For at få indsigt i disse forhold har vi kastet et blik på fordelingen af beskæftigelse på brancher for hhv. personer med handicap og uden handicap.

Der er væsentlig forskel på branchefordelingen mellem personer med handicap og personer uden handicap, jf. kolonnerne ”handicappede i alt” og ”ikke-handicappede i alt” i tabel 3.4. Blandt beskæftigede med handicap er der væsentlig flere ansat i den offentlige sektor end blandt beskæftigede uden handicap. Ca. 37 pct. af beskæftigede med handicap er således ansat i den offentlige sektor mod 32 pct. af beskæftigede uden handicap. Herudover viser tabel 3.4, at handicappede forholdsvis sjældent er beskæftiget inden for handel. Ca. 12 pct. af personer med handi-

cap er beskæftiget i handel mod ca. 15 pct. blandt personer uden handicap.

Tabel 3.4

Beskæftigede personer fordelt efter branche. Opdelt på handicapstype, personer med handicap i alt og personer uden handicap i alt. Procent.

	Mobilitet	Sanser og kommu- nikation	Psykiske lidelser	Syg- domme	Handi- cappede I alt	Ikke- handi- cappede I alt
Primær	3,6	2,3	2,6	1,7	2,9	3,5
Sekundær	22,0	16,4	12,0	18,7	20,2	22,1
Handel	13,4	14,0	8,4	9,3	11,8	14,9
Privat service						
mv.	19,4	26,2	17,7	24,5	21,3	22,5
Offentlig	35,8	37,1	48,1	38,1	37,2	31,9
Andet	5,8	4,0	11,3	7,8	6,6	5,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Observati- oner opregnet til be- folknin- gen	229.435	17.465	18.882	132.475	398.256	1.965.064
Uvægtet bereg- nings- grundlag	802	60	79	445	1.386	5.205

Anm.: Branche er en registervariabel, som er opgjort i 2005. Forskelle mellem handicap-typer: Chi2-test P=0,129. Forskel mellem personer med handicap og personer uden handicap: Chi2-test P=0,002.

I den primære sektor (landbrug, fiskeri og råstofudvinding), den sekundære sektor (industri) og inden for privat service er forskellene i beskæftigelse mellem personer med og uden handicap forholdsvis små.

Det er med andre ord i handelsbranchen, at personer med handicap oplever den laveste ansættelsesgrad i sammenligning med personer uden handicap. En mulig forklaring på denne forskel er, at den forholdsvis store kundekontakt, som man må forvente præger denne branche, afholder personer med handicap fra at søge branchen. Social interaktion kan være en byrde for en person med et synligt handicap, idet handicapet formentlig italesættes i højere grad i mødet med fremmede personer

frem for i mødet med kollegaer, som vedkommende allerede kender. Det kan også tænkes, at social kontakt netop vedrører den handicappedes funktionsnedsættelse. En anden mulighed er, at handelsbranchen afholder sig fra at ansætte personer med handicap af frygt for, hvad kundernes reaktion vil være på mødet med en medarbejder med handicap.

Vender vi blikket mod de fire typer af handicap, vi har opdelt personer med handicap efter, er der ikke væsentlig forskel på branchefordelingen, jf. tabel 3.4.¹¹ De forskelle der kan ses i tabel 3.4 er således ikke statistisk signifikante.

KONKLUSION

Vi kan alt i alt konstatere, at beskæftigelsen blandt personer med handicap ligger betragteligt lavere end blandt personer uden et handicap. Rundt regnet er der en forskel på ca. 20 procentpoint. Når vi ydermere deler handicappede op efter hvilken type handicap, de har, så bliver det tydeligt, at beskæftigelsen er særligt lav for personer med en psykisk lidelse – mere end 15 procentpoint under gennemsnittet for handicappede som helhed.

Der er visse forskelle på, i hvilke brancher personer med handicap og personer uden handicap arbejder. Personer med handicap er således forholdsvis ofte beskæftiget i den offentlige sektor og forholdsvis sjældent beskæftiget inden for handel. Det er påfaldende, at der er en lavere beskæftigelse blandt handicappede inden for handel, idet denne branche er præget af særlig meget kundekontakt. Hvorvidt det er dette kendetegn ved branchen, der påvirker handicappedes/virksomheders adfærd, og dermed kan forklare handicappedes lave beskæftigelse i branchen, er dog spekulation.

Der er ingen væsentlig forskel på, i hvilke brancher personer med forskellige typer af handicap arbejder.

11. Opdelingen på de fire typer af handicap, vi benytter her, bygger på informanternes eget udsagn om, hvad der er deres primære helbredsproblem eller handicap. Vi kan derfor ikke udelukke, at nogle af svarpersonerne også har andre handicap eller helbredsproblemer, som falder ind under andre kategorier, end den, de har angivet som primær.

HANDICAPTYPE, LØNTILSKUDSJOB OG HJÆLPEMIDLER

Løntilskudsjob og tilskud til hjælpemidler er en del af beskæftigelsesindsatsen rettet mod personer med handicap, hvis sigte er at kompensere de pågældende personer (og deres arbejdspladser) for den reducerede arbejdsevne, deres funktionsnedsættelse påfører dem. Hvis ikke denne indsats kommer målgruppen til gode, kan det være en af årsagerne til, at beskæftigelsen blandt personer med handicap ikke når det ønskede niveau. Vi belyser derfor, om der er nogle handicapgrupper, der særlig ofte eller sjældent er beskæftiget på særlige vilkår og har behov for hjælpemidler.

JOB PÅ SÆRLIGE VILKÅR

I 2005 viste en undersøgelse af handicappedes tilknytning til arbejdsmarkedet, at 13,2 pct. af handicappede i beskæftigelse var ansat på særlige vilkår (Müller, Høgelund og Geerdsen, 2006). Det var samtidig en stigning på ca. fire procentpoint i forhold til 2002. 63 pct. af handicappede ansat på særlige vilkår var ansat under fleksjobordningen, og væksten mellem 2002 og 2005 i job på særlige vilkår skyldes formentlig den vækst, der var i fleksjobordningen i perioden. Vores undersøgelse fra 2006 viser, at 12,7 pct. af personer med handicap er ansat på særlige vilkår, jf.

tabel 4.1. Det lille fald i forhold til 2005 må betegnes som ubetydeligt og kan formentlig forklares ved statistisk tilfældighed, og ved at dataindsamlingsmetoderne har været forskellige i hhv. 2005 og 2006.

Tabel 4.1

Handicappedes fordeling på ansættelsesvilkår. Opdelt på handicapstype. Handicappede i beskæftigelse. Procent.

	Mobilitet	Sanser og kom- muni- kation	Psykske lidelser	Syg- domme	I alt
Ansæt på særlige vilkår	13,4	6,7	29,0	9,9	12,7
Ansæt på ordinære vilkår	86,6	93,3	71,0	90,2	87,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Observationer opregnet til befolk- ningen	237.695	18.717	19.952	135.708	412.070
Uvægtet bereg- ningsgrundlag	825	63	80	448	1.416

Anm.: Forskel mellem handicap typer. Chi²-test P=0,000.

Betragter vi sammenhængen mellem de fire typer af handicap, som vi har inddelt personer med handicap efter, så er der ganske store forskelle på, i hvilken udstrækning de er ansat på særlige vilkår. Det er personer med en psykisk lidelse, der især springer i øjnene. I denne gruppe er 29 pct. ansat på særlige vilkår, mens det kun gælder for mellem 7 til 13 pct. blandt personer med andre handicap. Årsagen kan være, at arbejdsevnen er nedsat i større grad blandt personer med en psykisk lidelse, og at behovet for job på særlige vilkår dermed er større end blandt personer med andre typer handicap. Dette underbygges af, at beskæftigelsesniveauet blandt personer med en psykisk lidelse er det laveste sammenlignet med personer med mobilitetsproblemer, sanse- og kommunikationsproblemer og sygdomme, jf. kapitel 3. Det skal tilføjes, at personer med psykiske lidelser kun udgør ca. 7 pct. af personer med handicap i alderen 16-64 år.

HJÆLPEMIDLER, FORANSTALTNINGER OG STØTTE

Blandt handicappede i beskæftigelse benytter otte pct. sig af hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte i forbindelse med deres arbejde (jf. tabel 4.2). Fordelt på typen af handicap er der imidlertid forskelle på, hvor stor denne andel er. For personer med mobilitetsproblemer og sanse- og kommunikationsproblemer er det ca. 10 pct., der gør brug af hjælpemidler m.m., mens andelen er på syv pct. for personer med en psykisk lidelse og fire pct. for personer med sygdomme. Forskellene afspejler dog kun delvis, at behovet for hjælpemidler er forskelligt fra handicaptypen til handicaptypen.

Tabel 4.2

Andel handicappede med hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte i forbindelse med erhvervsarbejde. Opdelt på handicaptypen. Handicappede i beskæftigelse. Procent.

	Mobilitet	Sanser og kom- munika- tion	Psykiske lidelser	Syg- domme	I alt
Andel med hjælpe- midler m.m.	10,0	10,7	6,8	4,2	8,0
Observationer opregnet til be- folkningen	237.760	18.717	19.952	135.243	411.672
Uvægtet bereg- ningsgrundlag	825	63	80	447	1.415

Anm.: Forskel mellem handicaptyper: Chi²-test P=0,005.

Vi har spurgt handicappede i beskæftigelse, om de har et uopfyldt behov for hjælpemidler, foranstaltninger og støtte. Spørgsmålet er blevet stillet både til personer, der på interviewtidspunktet gør brug af hjælpemidler m.m., og personer, der ikke gør det. Samlet set er det 7,3 pct., som har et uopfyldt behov for hjælpemidler, jf. tabel 4.3. Kun to pct. i gruppen af personer med sygdomme har et uopfyldt behov for hjælpemidler m.m., og det er samtidig også denne gruppe, hvor den mindste andel gør brug af hjælpemidler. Med andre ord er det en relativt lille andel af personer med sygdomme, der har et behov for hjælpemidler m.m., og de fleste beskæftigede i denne gruppe har fået opfyldt dette behov.

Blandt handicappede med hhv. mobilitetsproblemer, sanse- og kommunikationsproblemer samt psykiske lidelser er det ca. 10 pct., der har et uopfyldt behov for hjælpemidler. Igen kan man sige, at personer med en psykisk lidelse skiller sig ud, idet andelen, der har et uopfyldt behov for hjælpemidler m.m., er relativt større for denne gruppe sammenholdt med hvor mange, der benytter sig af hjælpemidler m.m.

Tabel 4.3

Andel handicappede med et uopfyldt behov for hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte i forbindelse med erhvervsarbejde. Opdelt på handicapstype. Handicappede i beskæftigelse. Procent.

	Mobilitet	Sanser og kom- muni- kation	Psykiske lidelser	Syg- domme	I alt
Uopfyldt behov	9,6	9,5	10,0	2,4	7,3
Ikke uopfyldt behov	88,9	88,8	89,2	97,2	91,6
Ved ikke	1,5	1,7	0,8	0,3	1,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Observationer opregnet til befolk- ningen	238.239	18.717	19.952	135.708	412.615
Uvægtet bereg- ningsgrundlag	826	63	80	448	1.417

Anm.: Der er både tale om personer med og uden hjælpemidler m.m. på interviewtidspunktet. Chi2-test P=0,000.

Vi har også spurgt personer med handicap, som ikke er i arbejde, om de har behov for hjælpemidler m.m. for at kunne arbejde, og ca. 18 pct. svarer bekræftende på dette spørgsmål, jf. tabel 4.4. De indbyrdes forskelle mellem grupperne med de fire kategorier af handicap er ganske store. Der er ingen blandt personer med sanse- og kommunikationsvanskeligheder, der har brug for hjælpemidler for at kunne arbejde, mens der er hele 23 pct. blandt personer med mobilitetsproblemer, der vil have brug for hjælpemidler m.m. for at kunne arbejde. Personer med en psykisk lidelse eller sygdomme placerer sig midt imellem med en andel på 11-12 pct., der vil have brug for hjælpemidler.

Tabel 4.4

Andel handicappede med et behov for hjælpemidler, foranstaltninger eller støtte for at kunne arbejde. Opdelt på handicaptypen. Handicappede uden for beskæftigelse. Procent.

	Mobilitet	Sanser og kom- muni- kation	Psykiske lidelser	Syg- domme	I alt
Uopfyldt behov	23,2	0,0	11,0	11,5	17,7
Ikke uopfyldt behov	59,3	96,8	82,2	77,5	68,3
Ved ikke	17,4	3,3	6,8	11,1	14,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Observationer opregnet til befolk- ningen	165.416	9.834	30.362	86.195	291.807
Uvægtet bereg- ningsgrundlag	361	21	65	189	636

Anm.: Der er både tale om personer med og uden hjælpemidler m.m. på interviewtidspunktet. Forskel mellem handicaptyper: χ^2 -test $P=0,000$.

Personer med handicap fordelt på handicaptypen adskiller sig ganske markant fra hinanden, når vi betragter udnyttelsen af og behovet for hjælpemidler m.m. Personer med mobilitetsproblemer ser ud til at være den gruppe, der har det største behov for hjælpemidler m.m., og det er særlig interessant, da der er tale om den største af de fire handicapgrupper.

KONKLUSION

Samlet set viser opgørelsen over ansættelsesforhold fordelt på handicaptype, at en relativt stor andel af personer med psykiske lidelser er ansat på særlige vilkår – 29 pct. Da denne gruppe samtidig har en lav beskæftigelsesgrad, kan det tyde på, at det kan være vanskeligt at integrere personer med en psykisk lidelse på arbejdsmarkedet, og at det ofte kræver en særlig indsats, fx i form af ansættelse på særlige vilkår.

Personer med handicap fordelt på handicaptypen adskiller sig ganske markant fra hinanden, når vi betragter udnyttelsen af og behovet for hjælpemidler m.m. i relation til deres nuværende arbejde blandt de beskæftigede og muligheden for at varetage et arbejde blandt de ikke-beskæftigede. Personer med mobilitetsproblemer ser ud til at være den gruppe, der har det største behov for hjælpemidler m.m. Det er især

interessant, fordi gruppen med mobilitetsproblemer er den handicap-gruppe, der er klart størst. Det er med andre ord en stor opgave, der skal løses, hvis hjælpemidler m.m. skal være til rådighed for gruppen, således at behovet for hjælpemidler er opfyldt.

HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE I DE FIRE REGIONER

Det er de fire beskæftigelsesregioners opgave at overvåge resultaterne af den statslige og kommunale beskæftigelsesindsats på regionalt niveau. I dette kapitel ser vi nærmere på, om der er forskelle mellem de fire regioner med hensyn til antallet af personer med handicap, hvilke handicap de har, og hvor ofte de er beskæftiget.

Disse forhold kan have betydning for den enkelte regions muligheder for at øge handicappedes beskæftigelse. Typen af handicap kan således spille en rolle, fx fordi nogle handicap har mindre betydning for arbejdsevnen eller er mere accepterede på arbejdspladsen end andre, hvorved barriererne for at komme i beskæftigelse bliver mindre. Ligeledes kan en høj beskæftigelse blandt handicappede tyde på, at mulighederne for at øge beskæftigelsen yderligere er begrænset, fordi de personer med handicap, som kan arbejde, i høj grad allerede er beskæftiget. Viden om de enkelte handicapgrupper og deres tilknytning til arbejdsmarkedet er således vigtig, hvis beskæftigelsesindsatsen over for handicappede også fremover skal målrettes bedst muligt. Andre forhold, som fx handicappedes viden om støttemuligheder og lønmodtagernes holdninger til handicappede kollegaer, kan også have betydning. Disse forhold ser vi nærmere på i kapitel 6 og 7.

HANDICAPPEDE I DE FIRE REGIONER

Andelen af handicappede udgør på landsplan 25,2 pct. af befolkningen, jf. tabel 5.1¹². Der er ingen væsentlig forskel på andelen af handicappede i de fire regioner.

Tabel 5.1

Andel personer med handicap. Opdelt efter beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Andel handicappede	25,4	25,3	23,8	27,5	25,2
Opregnet til befolkningen	1.367.658	781.875	837.763	394.330	3.381.626
Uvægtet beregningsgrundlag	3.577	2.063	2.212	1.023	8.875

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,192.

HANDICAPFORDELINGEN

I undersøgelsen har vi bedt personer med et længerevarende helbredsproblem eller handicap om at angive, hvilken type helbredsproblem eller handicap der er tale om. På den baggrund skelner vi mellem fire overordnede typer af handicap, nemlig mobilitetsproblemer, sanse- og kommunikationsproblemer, psykiske lidelser og sygdomsbetingede handicap.

Fordelingen af handicaptyper er tilnærmelsesvis den samme i alle fire beskæftigelsesregioner, jf. tabel 5.2. Der er således ingen af de fire regioner, som afviger markant fra landsgennemsnittet. På landsplan har 57 pct. mobilitetsproblemer, 4 pct. sanse- og kommunikationsproblemer, 7 pct. har en psykisk lidelse, og 32 pct. har et sygdomsbetinget handicap eller helbredsproblem.

¹² Denne andel kan ikke umiddelbart sammenlignes med andelen af personer med handicap på 19,8 pct. i Müller, Høgelund, og Geerdsen (2006), dels fordi vi i denne rapport også regner personer med helbredsproblemer pga. nedslidning som handicappede, dels fordi forskelle i dataindsamlingen i de to undersøgelser sandsynligvis giver anledning til forskelle i andelen af handicappede (se Høgelund og Larsen, 2007).

Tabel 5.2

Personer med handicap fordelt efter handicaptyp. Opdelt på beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Mobilitet	56,7	60,9	54,2	58,2	57,3
Sanser og kommunikation	4,8	3,2	4,0	2,6	3,9
Psykiske lidelser	6,3	7,8	7,2	7,5	7,0
Sygdomme	32,2	28,1	34,6	31,7	31,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	291.319	174.442	167.571	94.286	727.618
Uvægtet beregningsgrundlag	829	511	508	266	2.114

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,523.

HANDICAPPEDES BESKÆFTIGELSE

Som nævnt i kapitel 2 har handicappede en markant svagere tilknytning til arbejdsmarkedet end personer uden handicap. Heller ikke på dette punkt er der signifikante regionale forskelle, idet beskæftigelsesgraden er 56-59 pct. i de fire regioner, jf. tabel 5.3.

Tabel 5.3

Andel af handicappede i beskæftigelse. Opdelt efter beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Beskæftigede	56,3	56,1	58,6	57,3	56,9
Opregnet til befolkningen	347.177	197.493	199.391	108.523	852.584
Uvægtet beregningsgrundlag	974	580	598	303	2.455

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem handicapter: Chi²-test: P=0,850.

Når det gælder beskæftigelsen for personer uden handicap, er der væsentlig forskel mellem region Nordjylland og de tre andre regioner. Som det fremgår af tabel 5.4, er beskæftigelsesandelen for personer uden handicap således kun 74,7 pct. i Nordjylland mod godt 80 pct. på Sjælland og i Syddanmark og ca. 78 pct. i Midtjylland. Der er med andre ord tale om, at personer med handicap udgør en signifikant større andel af de beskæftigede i Nordjylland end i de tre andre regioner. Der er således 22,6 pct. af de beskæftigede i Nordjylland med handicap mod ca. 19 pct. i de tre andre regioner.

Tabel 5.4

Andel af personer uden handicap i beskæftigelse. Opdelt efter beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Beskæftigede	80,3	80,0	78,2	74,7	79,1
Opregnet til befolkningen	1.020.481	584.382	638.372	285.808	2.529.043
Uvægtet beregningsgrundlag	2.603	1.483	1.614	720	6.420

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,016.

Når der allerede er relativt mange handicappede blandt beskæftigede i Nordjylland, kunne resultaterne umiddelbart tyde på, at det kan blive lidt vanskeligere at øge beskæftigelsen i Nordjylland end i de øvrige regioner. Det ville være tilfældet, hvis der er en grænse for, hvor mange personer med handicap arbejdsgiverne kan eller vil beskæftige. Hvis en sådan grænse er den samme i alle fire regioner, vil man derfor være tættere på at nå den i Nordjylland. Der er imidlertid flere grunde til, at det ikke behøver at forholde sig sådan. For det første kan den relativt større beskæftigelsesandel blandt handicappede i Nordjylland skyldes, at handicappede i denne region har et større beskæftigelsespotentiale. Hvis det er tilfældet, vil det ikke nødvendigvis være sværere at øge de handicappedes beskæftigelse i Nordjylland end i de andre regioner.¹³

13. Bedømt ud fra alder, uddannelse (jf. tabel 8.1. og 8.2. i kapitel 8) og selv vurderet arbejdsevne (se bilagtabel 1) blandt handicappede uden beskæftigelse er der dog ikke noget, som umiddelbart

For det andet kan der være regionale forskelle på efterspørgslen efter arbejdskraft. Den samlede efterspørgsel efter arbejdskraft, og de krav og kvalifikationer, som arbejdsgiverne efterspørger, kan således variere mellem regionerne og dermed påvirke mulighederne for at øge handicappedes beskæftigelse. I kapitel 8 finder vi således, at uddannelsesniveaet blandt handicappede i beskæftigelse er væsentligt lavere i Nordjylland end i de andre regioner. Dette kan tyde på, at erhvervsstrukturen i Nordjylland adskiller sig fra strukturen i de øvrige regioner, og at mulighederne for at øge beskæftigelsen blandt handicappede derfor er forholdsvis gode i Nordjylland.

For det tredje kan der være regionale forskelle i lønmodtagernes holdning til at få en kollega med handicap. Resultaterne i kapitel syv viser, at nordjyske lønmodtagere på flere punkter har en mere positiv holdning til personer med handicap. Det tyder således på, at der er en forholdsvis stor rummelighed på arbejdspladserne i Nordjylland, og at mulighederne for at øge beskæftigelsen blandt handicappede derfor er forholdsvis gode i Nordjylland.

BESKÆFTIGELSEN BLANDT PERSONER MED FORSKELLIGE HANDICAP

Tabel 3.1 i kapitel 3 viste andelen af beskæftigede opdelt på typen af deres handicap. Betragter vi nu beskæftigelsen opdelt på beskæftigelsesregioner, får vi et indtryk af, om der er væsentlige regionale beskæftigelsesforskelle blandt personer med forskellige typer af handicap.

De regionale beskæftigelsesandele for personer med mobilitetshandicap er vist i tabel 5.5. Det ses her, at beskæftigelseschancerne for denne handicapgruppe ikke afhænger af, hvor i landet man bor.

tyder på, at handicappede i Nordjylland skulle have et større beskæftigelsespotentiale end handicappede i andre regioner.

Tabel 5.5

Andel af personer med mobilitetsproblemer i beskæftigelse. Opdelt efter beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Beskæftigede	56,3	55,3	58,7	56,1	56,5
Opregnet til befolkningen	165.154	106.232	90.849	54.868	417.103
Uvægtet beregningsgrundlag	477	311	274	159	1.221

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,904.

Blandt personer med psykiske lidelser er der ved første øjekast store regionale forskelle, idet kun 28,6 pct. er beskæftiget på Sjælland mod 54,3 pct. i Midtjylland, jf. tabel 5.6. Grundet de relativt få observationer er forskellene mellem de fire regioner dog ikke signifikante. Foretager vi imidlertid en mere specifik test, viser det sig, at Sjælland skiller sig ud fra resten af Danmark ($p=0,046$). Personer med psykiske lidelser har med andre ord sværere ved at komme i beskæftigelse på Sjælland end i resten af landet.

Tabel 5.6

Andel af personer med psykiske lidelser i beskæftigelse. Opdelt efter beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Beskæftigede	28,6	43,0	54,3	38,6	39,9
Opregnet til befolkningen	18.372	13.633	11.998	7.067	51.070
Uvægtet beregningsgrundlag	49	41	41	17	148

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. Region Hovedstaden. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,167.

For personer med sygdomsbetingede handicap er beskæftigelseschancerne stort set ens over hele landet, jf. tabel 5.7, mens der er observeret for få personer med sanse- og kommunikationsproblemer til, at det giver

mening at sammenligne de regionale beskæftigelsesandele for denne handicapgruppe.

Tabel 5.7

Andel af personer med sygdomsbetingede handicap i beskæftigelse. Opdelt efter beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Beskæftigede	60,1	58,3	58,1	58,9	59,1
Opregnet til befolkningen	93.931	49.012	58.051	29.902	230.895
Uvægtet beregningsgrundlag	262	144	173	82	661

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. Region Hovedstaden. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,983.

KONKLUSION

Andelen af personer med handicap er den samme i landets fire beskæftigelsesregioner. Der er heller ikke regionale forskelle i, hvilke typer af handicap, de handicappede har. Der er derimod forskel på, i hvilket omfang personer med handicap er integreret på arbejdsmarkedet. I Nordjylland er handicappede generelt lidt bedre integreret på arbejdsmarkedet end i resten af landet. Godt nok er beskæftigelsen blandt handicappede den samme i hele landet, men set i forhold til beskæftigelsen for personer uden handicap, klarer handicappede sig forholdsvis godt i Nordjylland. Personer med handicap udgør med andre ord en større del af de beskæftigede i Nordjylland end i de tre andre regioner. Ser vi på beskæftigelsen i de enkelte handicapgrupper, er det især værd at bemærke, at forholdsvis færre med psykiske lidelser er i beskæftigelse på Sjælland end i de øvrige tre regioner.

REGIONALE FORSKELLE I FORBEHOLD OVER FOR PERSONER MED HANDICAP

Lønmodtagernes holdning til at få en kollega med et handicap kan være en af de barrierer, der afskærer personer med handicap fra at få et bedre fodfæste på det danske arbejdsmarked. Hvis lønmodtagerne generelt er negativt stemt, vil det uvægerligt lægge en dæmper på virksomhedernes lyst til at rekruttere fra denne gruppe. Undersøgelsen af handicappedes tilknytning til arbejdsmarkedet i 2005 (Miiller, Høgelund og Geerdsen 2006) viste, at en stor del af lønmodtagerne gerne vil arbejde sammen med en person med handicap, men undersøgelsen viste også, at der er forskel på deres holdning afhængig af handicappets art. Selvom størstedelen af lønmodtagerne er positivt stemt, så viser undersøgelsen ydermere, at ganske mange er betænkelige ved at arbejde tæt sammen med en kollega med et handicap. Ca. ni pct. ville i 2005 ikke arbejde samme med en kollega med et handicap, hvis det indebar, at de skulle hjælpe vedkommende i op til en halv time om dagen. Og 21 pct. ville fx være betænkelige i nogen eller høj grad, hvis de skulle arbejde sammen med en blind kollega. Vi vil her kigge nærmere på, om lønmodtagernes holdninger er forskellige fra beskæftigelsesregion til beskæftigelsesregion. Dermed kan vi få indblik i, om der er regionale forskelle i de holdningsmæssige barrierer, som kan vanskeliggøre beskæftigelsesindsatsen og dermed integrationen af handicappede på arbejdsmarkedet.

Betragter vi lønmodtagernes vilje til at arbejde sammen med en person med et handicap, hvis det kræver, at de evt. skal hjælpe vedkommende en halv time om dagen, så viser det sig, at ca. 84 pct. er villige til det (jf. tabel 6.1). Andelen er nogenlunde lige så stor i beskæftigelsesregion Sjælland, Syddanmark og Midtjylland. Beskæftigelsesregion Nordjylland skiller sig helt markant ud på dette spørgsmål, idet 95 pct. af lønmodtagerne svarer ja, og kun en pct. svarer nej. Vi kan altså konstatere, at der er meget gunstige forhold for personer med handicap i denne region, når det gælder lønmodtagernes vilje til at arbejde sammen med en person med handicap.

Tabel 6.1

Svar på spørgsmålet: "Vil de samarbejde med en handicappet, hvis det betyder, at de skal hjælpe vedkommende fx. ½ time om dagen?" Opdelt på beskæftigelsesregion. Personer i beskæftigelse. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Ja	82,5	83,0	84,6	95,3	84,4
Nej	11,6	10,9	8,2	1,3	9,6
Det kommer an på handicappet	5,1	4,6	5,3	2,8	4,8
Ved ikke	0,8	1,4	1,9	0,6	1,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	1.170.047	640.888	733.359	272.581	2.816.876
Uvægtet beregningsgrundlag	695	397	436	160	1.688

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Svarkategorien "Ja" er en sammenlægning af Ja, 1) gør det allerede 2) helt sikkert 3) måske. Svarkategorien "Nej" er sammenlægning af Nej, 1) det tror jeg ikke 2) helt sikkert ikke 3) kan ikke lade sig gøre. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,015.

38 pct. af lønmodtagerne vurderer, at det vil være en ekstra belastning for dem selv eller kollegaerne, hvis arbejdspladsen ansætter en person med handicap (jf. tabel 6.2). I beskæftigelsesregion Sjælland er kun 34 pct. af den overbevisning, mens det gælder 50 pct. i beskæftigelsesregion Nordjylland. Det forekommer herefter tankevækkende, at velviljen overfor at få en kollega med et handicap er større i region Nordjylland. Men det skal dog samtidig bemærkes, at 38 pct. af lønmodtagerne i region Sjælland svarer, at det kommer an på handicappet, hvorvidt ansættelse af en person med handicap indebærer en belastning, mens det kun gælder

19 i region Nordjylland. Tager vi dette i betragtning, er der med andre ord en nogenlunde lige stor andel i beskæftigelsesregion Sjælland og Nordjylland, der vurderer, at det vil være en yderligere arbejdsmæssig belastning, hvis arbejdspladsen ansætter en person med et handicap.

Betragter vi andelen af personer, der er uenige i, at det vil være en yderligere arbejdsmæssig belastning at få en kollega med et handicap, så er det i region Nordjylland, at denne er størst. Andelen er på 29 pct. i beskæftigelsesregion Nordjylland, mens den er på 23 pct. i beskæftigelsesregion Syddanmark, hvor den altså er mindst.

I kapitel 5 konstaterede vi, at handicappedes tilknytning til arbejdsmarkedet er den samme i landets fire beskæftigelsesregioner. Da beskæftigelsen generelt er lavere i region Nordjylland, betyder det, at tætheden af personer med et handicap ude på arbejdspladserne i regionen er større. Lønmodtagerne i denne region har med andre ord flere erfaringer med at have en kollega med et handicap. Vi ved fra tidligere analyser af virksomhedernes sociale engagement, at lønmodtagernes holdning til kollegaer med nedsat arbejdsevne bliver mere positiv i det øjeblik, de bygger på konkrete erfaringer (Müller et al., 2007). Det kan måske bidrage til at forklare, at lønmodtagerne i beskæftigelsesregion Nordjylland er mere positivt stemt over for at få en kollega med et handicap sammenlignet med resten af landet.

Tabel 6.2

Svar på spørgsmålet: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? Ansættelse af en person med handicap betyder, at du og din kollegaer belastes mere end ellers." Opdelt på beskæftigelsesregion. Personer i beskæftigelse. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Enig	33,6	37,0	42,2	49,7	38,2
Uenig	24,9	23,0	24,6	29,2	24,8
Det kommer an på handicappet	37,9	37,7	29,2	18,6	33,7
Ved ikke	3,6	2,3	4,0	2,5	3,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	1.166.057	642.585	730.624	272.429	2.811.695
Uvægtet beregningsgrundlag	693	398	434	160	1.685

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Enig-kategorien omfatter personer, som har svaret helt enig eller overvejende enig. Uenig-kategorien omfatter

personer, som svaret overvejende uenig eller helt uenig. Forskelle mellem regioner. Chi²-test: P=0,000.

Som vi også nævnte indledningsvis, har tidligere undersøgelser vist, at lønmodtagerne udtrykker betænkelighed ved at skulle arbejde sammen med en kollega med et handicap. Alt efter hvilken type handicap der er tale om, er denne betænkelighed større eller mindre. Vi har spurgt lønmodtagerne om deres betænkelighed ved at arbejde sammen med en kollega, der er blind, en kollega, der er kørestolsbruger, og en kollega med en psykisk lidelse. Overordnet svarer 29 pct., at de i større eller mindre grad er betænkelige ved at arbejde sammen med en person, der er blind, 21 pct. er betænkelige, hvis der er tale om en kørestolsbruger, og 64 pct. er betænkelige, hvis der er tale om en person med en psykisk lidelse (jf. tabel 6.3, 6.4 og 6.5). Lønmodtagerne er med andre ord markant mere betænkelige, når det drejer sig om få en kollega med en psykisk lidelse i forhold til de to andre typer handicap, vi har spurgt ind til.

Tabel 6.3

Svar på spørgsmålet: "Ville du være betænkelig ved udsigten til at skulle arbejde tæt sammen med en kollega med handicap, hvis den handicappede er blind?" Opdelt på beskæftigelsesregion. Personer i beskæftigelse. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Ja	25,8	28,9	35,4	27,3	29,2
Nej	70,1	67,9	56,0	68,6	65,8
Ved ikke	4,1	3,2	8,7	4,1	5,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	1.163.099	642.585	733.359	273.986	2.813.030
Uvægtet beregningsgrundlag	691	398	436	161	1.686

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Ja-kategorien omfatter personer, som har svaret ja, i høj grad eller ja, i nogen grad. Nej-kategorien omfatter personer, som svaret nej, næsten ikke eller nej, slet ikke. Forskelle mellem regioner: Chi²-test: P=0,000.

Tabel 6.4

Svar på spørgsmålet: "Ville du være betænkelig ved udsigten til at skulle arbejde tæt sammen med en kollega med handicap, hvis den handicappede

siddet i kørestol?" Opdelt på beskæftigelsesregion. Personer i beskæftigelse. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Ja	17,4	20,3	25,9	23,7	20,9
Nej	81,1	76,5	70,3	74,7	76,6
Ved ikke	1,6	3,2	3,8	1,6	2,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	1.161.653	642.585	733.359	273.986	2.811.584
Uvægtet beregningsgrundlag	690	398	436	161	1.685

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Ja-kategorien omfatter personer, som har svaret ja, i høj grad eller ja, i nogen grad. Nej-kategorien omfatter personer, som svarede nej, næsten ikke eller nej, slet ikke. Forskelle mellem regioner: Chi²-test: P=0,014.

Tabel 6.5

Svar på spørgsmålet: "Ville du være betænkelig ved udsigten til at skulle arbejde tæt sammen med en kollega med handicap, hvis den handicappede lider af meget store humørsvingninger, fx er mani-depressiv?" Opdelt på beskæftigelsesregion. Personer i beskæftigelse. Procent.

	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
Ja	64,8	61,9	63,5	63,1	63,7
Nej	31,3	32,5	31,2	34,6	31,9
Ved ikke	4,0	5,6	5,2	2,3	4,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	1.164.755	642.585	733.359	273.986	2.814.687
Uvægtet beregningsgrundlag	692	398	436	161	1.687

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Ja-kategorien omfatter personer, som har svaret ja, i høj grad eller ja, i nogen grad. Nej-kategorien omfatter personer, som svarede nej, næsten ikke eller nej, slet ikke. Forskelle mellem regioner: Chi²-test: P=0,686.

Kun når det gælder lønmodtagernes holdning til at få en kollega, der er blind eller er kørestolsbruger, er der regionale forskelle. I beskæftigelsesregion Midtjylland er 36 pct. i større eller mindre grad betænkelig ved at skulle arbejde sammen med en person, der er blind, hvilket er 6-10 procentpoint flere end i de tre andre regioner (jf. tabel 6.3). På tilsvarende vis er det også i beskæftigelsesregion Midtjylland, at flest er betænkelige ved at arbejde sammen med en kørestolsbruger. Mere præcist drejer det

sig om 26 pct., hvilket er 2-9 procentpoint flere end i de tre andre regioner (jf. tabel 6.4). Det ser således ud til, at lønmodtagerne i denne region er mere skeptiske i forhold til at få en kollega med et handicap.

KONKLUSION

Alt i alt er de beskæftigelsesregionale holdningsforskelle blandt lønmodtagere ikke voldsomt store, men det ser dog ud til, at lønmodtagere i region Nordjylland er mere positivt stemt over for at få en kollega med et handicap end lønmodtagere i resten af landet. Derudover er lønmodtagere i region Midtjylland en anelse mere betænkelige end lønmodtagere i resten af landet, når det gælder udsigten til at arbejde sammen med enten en kollega, der er blind eller kørestolsbruger. Muligvis skyldes lønmodtagernes relativt positive holdning i beskæftigelsesregion Nordjylland, at flere har konkrete erfaringer med en kollega med et handicap.

VIDEN OM STØTTEORDNINGER

En måde, handicappede kan overvinde barriererne til arbejdsmarkedet på, er ved at gøre brug af nogle af de offentlige støtteordninger, der tilbydes personer med handicap og nedsat arbejdsevne. Det er imidlertid en forudsætning, at handicappede er opmærksomme på, at de relevante ordninger eksisterer. Vi har derfor spurgt de handicappede om deres kendskab til følgende fire ordninger: fleksjobordningen, bestemmelsen om fortrinsadgang for handicappede, isbryderordningen og fysisk handicappedes mulighed for personlig assistance.

VIDENSINDEKS

På baggrund af handicappedes kendskab til de fire beskæftigelsesrettede støtteordninger har vi dannet et vidensindeks. Indekset tæller op, hver gang interviewpersonerne har et sikkert kendskab til en af de fire ordninger. Af tabel 7.1 ses, at 45,7 pct. af de adspurgte ikke har et sikkert kendskab til nogen af de fire ordninger (indeks=0), 44,8 pct. kender til en af ordningerne, mens 6,8 pct. har et sikkert kendskab til mere end én ordning. Kun meget få er vidende om tre eller alle fire ordninger.

Den beskedne andel, der kender til alle ordningerne, behøver imidlertid ikke være et problem, eftersom flere af ordningerne kun henvender sig til mindre grupper af handicappede. Mere problematisk er det

derimod, at hele 45,7 pct. ikke kender til nogen af ordningerne, og at ni ud af ti højst kender til en af ordningerne. Både fleksjobordningen og bestemmelsen om fortrinsadgang for handicappede henvender sig til alle handicappede med nedsat arbejdsevne.

Tabel 7.1

Vidensindeks. Opdelt efter beskæftigelsesregion. Procent.

Indeks	Sjælland	Syd	Midt	Nord	I alt
0	48,8	39,2	49,3	41,4	45,7
1	41,8	49,2	43,9	47,9	44,8
2	6,2	9,2	5,1	7,5	6,8
3	2,3	1,6	1,6	2,5	2,0
4	1,1	0,8	0,2	0,7	0,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	347.177	197.493	199.391	108.523	852.584
Uvægtet beregningsgrundlag	974	580	598	303	2.455

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem regioner: Chi²-test: P=0,009. Indekset angiver antal af beskæftigelsesrettede ordninger, som personer med handicap enten benytter, har benyttet eller kender til med sikkerhed. De fire ordninger, der indgår i indekset er: fleksjobordningen, bestemmelsen om fortrinsadgang for handicappede, isbryderordningen og fysisk handicappedes mulighed for personlig assistance.

Kendskabet til mindst en ordning er betydeligt dårligere på Sjælland og i Midtjylland end i resten af landet. I Midtjylland er der således hele 49,3 pct. af de handicappede, der ikke har kendskab til nogen af ordningerne, på Sjælland er det 48,8 pct., mens der i Syddanmark og Nordjylland kun er tale om ca. 40 pct. I Midtjylland er det tilmed kun 6,7 pct., der har kendskab til mere end en af ordningerne, mod 11,6 pct. i Syddanmark og ca. 10 pct. i resten af landet.

Det forholdsvis begrænsede kendskab til beskæftigelsesrettede ordninger blandt handicappede på Sjælland og i Midtjylland tyder på, at der i disse regioner er et potentiale for at øge handicappedes beskæftigelse ved at informere mere om forskellige støtteordninger.

REGIONALE FORSKELLE I ALDER OG UDDANNELSE

Alder og uddannelse har væsentlig betydning for handicappede tilknytning til arbejdsmarkedet. Clausen (2003) finder således, at yngre handicappede og handicappede med en videregående uddannelse forholdsvis ofte er beskæftiget (frem for at være ledige). Handicappedes alder og uddannelsesbaggrund kan derfor have betydning for de fire beskæftigelsesregioners muligheder for at øge handicappedes beskæftigelse. Mulighederne for at øge beskæftigelsen må formodes at være størst i regioner, hvor alderen og uddannelsesniveaut blandt handicappede, som ikke er beskæftigede, ligner alderen og uddannelsesniveaut blandt handicappede i beskæftigelse.

ALDER

Ser vi på alderssammensætningen blandt personer med handicap, er det generelle billede, at der er flere ældre blandt handicappede uden beskæftigelse end blandt handicappede i beskæftigelse. Mens der blandt handicappede uden beskæftigelse er i omegnen af 50 pct. over 50 år, er det kun tilfældet for knap 40 pct. af de beskæftigede, jf. tabel 8.1. Regionalt er der ikke de store afvigelser fra det generelle billede. Andelen af ældre blandt beskæftigede er omtrent den samme i alle fire regioner.

Tabel 8.1

Aldersfordeling. Opdelt på beskæftigelsesregion og arbejdsmarkedsstatus.
Personer med handicap. Procent.

	Sjælland			Syddanmark		
	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt
16-29	10,5	11,6	11,0	13,7	10,9	12,5
30-39	20,4	12,4	16,9	21,1	15,1	18,5
40-49	30,3	22,8	27,0	28,3	22,1	25,6
50-64	38,8	53,1	45,1	36,8	51,9	43,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	195.337	151.840	347.177	110.731	86.762	197.493
Uvægtet beregningsgrundlag	642	332	974	393	187	580

	Midtjylland			Nordjylland		
	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt
16-29	10,2	14,9	12,1	11,4	10,9	11,2
30-39	24,0	18,2	21,6	15,6	12,3	14,2
40-49	28,1	18,8	24,2	34,6	28,9	32,2
50-64	37,7	48,1	42,0	38,4	48,0	42,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	116.884	82.506	199.391	62.180	46.343	108.523
Uvægtet beregningsgrundlag	415	183	598	206	97	303

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem arbejdsmarkedsstatus: Chi²-test: Sjælland: P=0,000, Syddanmark: P=0,024, Midtjylland: P=0,020, Nordjylland: P=0,548.

UDDANNELSE

Ser vi på de handicappedes uddannelse, viser det sig, at der er væsentligt flere uden en kompetencegivende uddannelse blandt ikke-beskæftigede. Helt op mod 60 pct. af de handicappede uden beskæftigelse har således ingen kompetencegivende uddannelse, mens det kun er tilfældet for godt 30 pct. de beskæftigede, jf. tabel 8.2. Andelen uden erhvervmæssig uddannelse er med andre ord dobbelt så stor blandt personer med handicap som blandt personer uden handicap.

Tabel 8.2

Uddannelsesfordeling. Opdelt på beskæftigelsesregion og arbejdsmarkedsstatus. Personer med handicap. Procent.

	Sjælland			Syddjylland		
	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt
Ingen uddannelse	29,0	54,2	40,0	30,6	58,0	42,6
Erhvervsfaglig uddannelse	37,7	29,4	34,1	40,8	34,3	38,0
Videregående uddannelse (VU)	33,3	16,4	25,9	28,6	7,7	19,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	195.337	151.840	347.177	110.731	86.762	197.493
Uvægtet beregningsgrundlag	642	332	974	393	187	580
	Midtjylland			Nordjylland		
	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt	Beskæftiget	Ej beskæftiget	I alt
Ingen uddannelse	34,2	60,5	45,1	41,7	55,1	47,4
Erhvervsfaglig uddannelse	42,2	24,7	35,0	40,3	30,6	36,1
Videregående uddannelse (VU)	23,7	14,7	20,0	18,0	14,3	16,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	116.884	82.506	199.391	62.180	46.343	108.523
Uvægtet beregningsgrundlag	415	183	598	206	97	303

Anm.: Beskæftigelsesregion Sjælland er inkl. region Hovedstaden. Forskel mellem arbejdsmarkedsstatus: Chi²-test: Sjælland: P=0,000, Syddanmark: P=0,000, Midtjylland: P=0,000, Nordjylland: P=0,135.

Nordjylland adskiller sig fra de andre regioner, idet en særlig stor andel af de beskæftigede i Nordjylland ikke har en kompetencegivende uddannelse. Mens der stort set er den samme forskel på uddannelsesniveaue mellem beskæftigede og ikke-beskæftigede i region Sjælland, Syddanmark og Midtjylland, er forskellen væsentlig mindre i Nordjylland. I denne region har 42 pct. af de beskæftigede ingen erhvervsuddannelse mod 55 pct. af de ikke-beskæftigede – en forskel på 13 procentpoint. I de tre andre regioner er denne forskel ca. dobbelt så stor (25-27 procentpoint).

Den begrænsede forskel i Nordjylland skyldes, at der er forholdsvis mange uden en erhvervsuddannelse, som er beskæftiget i Nord-

jylland. Det kan tyde på, at de uddannelsesmæssige kvalifikationer, som efterspørges på det nordjyske arbejdsmarked, i højere grad end i andre regioner modsvares af de kvalifikationer, som handicappede uden beskæftigelse har.¹⁴ Når det gælder uddannelsesmæssige kvalifikationer tyder resultaterne derfor på, at mulighederne for at øge de handicappedes beskæftigelse er forholdsvis gode i Nordjylland.

KONKLUSION

Opsummerende viser vores analyser, at der på landsplan er store forskelle i alder og uddannelse mellem ikke-beskæftigede og beskæftigede personer med et handicap. Handicappede, som ikke er i beskæftigelse, er således oftere ældre og uden erhvervsuddannelse end handicappede, som er i beskæftigelse. Disse resultater tyder med andre ord på, at det i mange tilfælde kan blive vanskeligt at integrere gruppen af handicappede uden beskæftigelse på arbejdsmarkedet.

Der er ikke væsentlig forskel på aldersfordelingen i de fire beskæftigelsesregioner, hverken blandt handicappede i beskæftigelse eller handicappede uden beskæftigelse. Når det gælder handicappedes uddannelse finder vi, at handicappede uden beskæftigelse i højere grad ligner handicappede i beskæftigelse i region Nordjylland end i de tre andre regioner. Dette resultat tyder derfor på, at handicappede i Nordjylland, som er uden beskæftigelse, i højere grad end i resten af landet har de uddannelsesmæssige kvalifikationer, der skal til for at komme i arbejde.

14. Denne konklusion forudsætter således, at arbejdsgivernes fremtidige krav til arbejdskraftens uddannelsesniveau svarer til det uddannelsesniveau, som handicappede i beskæftigelse har i dag,

BILAG

Tabel B.1

Selvurderet arbejdssevne blandt ikke-beskæftigede med handicap. Opdelt på beskæftigelsesregion. Procent.

	Sjæl land	Syd- danmark	Midt- jylland	Nord- jylland	I alt
1-3	47,9	44,2	46,3	51,9	47,2
4-6	26,6	35,1	25,9	22,0	27,9
7-9	19,1	12,6	18,3	19,1	17,4
10, Meget godt	6,4	8,1	9,5	7,0	7,6
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Opregnet til befolkningen	148.656	85.038	81.503	46.343	361.539
Uvægtet bereg- ningsgrundlag	641	390	415	205	1.651

Anm.: Chi2-test: P=0,323

Anm.: Respondenterne blev bedt om at vurdere deres arbejdssevne på en skala fra 1-10, hvor 1 er meget dårlig, og 10 er meget god.

LITTERATUR

- Clausen, T., J.G. Pedersen, B.M. Olsen, & S. Bengtsson: *Handicap og beskæftigelse – Et forhindringsløb?* Rapport 04:03. København: Socialforskningsinstituttet.
- Miller, M.M., J. Høgelund & P.P. Geerdsen (2006): *Handicap & beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2005*. Rapport 06:24. København: Socialforskningsinstituttet.
- Regeringen (2004). *Handicap & Job – en beskæftigelsesstrategi for personer med handicap*. København: Beskæftigelsesministeriet og Socialministeriet.
- Burke-Miller, J.K., J.A. Cook, D.D. Grey, L.A. Razzano, C.R. Blyler, H.S. Leff, P.B. Gold, R.W. Goldberg, K.T. Mueser, W.L. Cook, S.K. Hoppe, M. Stewart, L. Blankertz, K. Dudek, A.L. Taylor & M.A. Carey: Demographic characteristics and employment among people with severe mental illness in a multisided study. *Community Mental Health Journal* 42 (2):143-159, 2006.
- Høgelund, J. og B. Larsen (2007). *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen i handicappedes beskæftigelse mellem 2002 og 2006*. Rapport 07:19. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Miiller, M.M. (2007). *Beskæftigelse og handicaptyp*. Notat fra august 2007. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

- Miiller, M.M., L. Havn, H. Holt & S. Jensen (2007). *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2006*. Rapport 07:06: København: Socialforskningsinstituttet.
- World Health Organization (2001): *ICF. International Classification of Functioning, Disability and Health: Introduction*.
<http://www.who.int/classifications/icf/site/intros/ICF-Eng-Intro.pdf>. (Downloaded juni 2007).

SFI-RAPPORTER SIDEN 2006

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 06:01 Egelund, T.: *Sammenbrud i anbringelser*. 2006. 79 s. ISBN 87-7487-802-6. Kr. 65,00
- 06:02 Holt, H., Geerdsen, L.P., Christensen, G., Klitgaard, C. & Lind, M.L.: *Det kønsopdelte arbejdsmarked. En kvantitativ og kvalitativ bety-
ning*. 2006. 250 s. ISBN 87-7487-804-2. Kr. 228,00.
- 06:03 Rosdahl, A.: *Kommunale aktiveringsprojekter med produktion*. 2006. 51
s. ISBN 87-7487-805-0. Kr. 50,00.
- 06:04 Christensen, E.: *Opvækst med særlig risiko. Indkredsning af børn med
behov for en tidlig forebyggende indsats*. 2006. 92 s. ISBN 87-7487-
806-9. Kr. 85,00.
- 06:05 Jørgensen, M.S., Holt, H., Hohnen, P. & Schimmel, G.: *Job på
særlige vilkår. Overblik over viden på området*. 2006. 83 s. ISBN 87-
7487-807-7. Kr. 75,00.
- 06:06 Rasmussen, M.: *Kontanthjælpsmodtageres gæld. Eftergivelse af offentlig
gæld*. 2006. 68 s. ISBN 87-7487-808-5. Kr. 55,00.
- 06:07 Møller, S.S. & Rosdahl, A.: *Indvandrere i job. Marginalisering og be-
skæftigelse blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere*. 2006. 171 s.
ISBN 87-7487-809-3. Kr. 160,00.

- 06:08 Bengtsson, S. & Kristensen, L.K.: *Særforsorgens udlægning*. 2006. 96 s. ISBN 87-7487-810-7. Kr. 100,00.
- 06:09 Larsen, M.: *Fastholdelse og rekruttering af ældre. Arbejdspladsers indsats*. 2006. 101 s. ISBN 87-7487-813-1. Kr. 100,00.
- 06:10 Hestbæk, A.-D., Lindemann, A., Nielsen, V.L. & Christoffersen, M.N.: *Nye regler – ny praksis. Ændringerne i servicelovens børneregler 2001. Afslutningsrapport*. 2006. 265 s. ISBN 87-91247-80-2. Rapporten er udgivet af Styrelsen for Social Service. Kontakt denne eller send bestilling pr. e-mail til bestilling@servicestyrelsen.dk.
- 06:11 Olsen, H.: *Guide til gode spørgeskemaer. En manual*. 2006. 100 s. ISBN 87-7487-812-3. Kr. 100,00.
- 06:12 Bonke, J.: *Ludomani i Danmark. Udbredelsen af pengespil og problemspillere*. 2006. 79 s. ISBN 87-7487-811-5. Kr. 85,00.
- 06:13 Müller, M.M.: *Arbejds miljø og indvandrere. Erfaringer i forhold til rekruttering og fastholdelse*. 2006. 92 s. ISBN 87-7487-816-6. Kr. 90,00.
- 06:14 Hansen, H.: *Time Series of APW-Calculations - Module for Great Britain 1991-2004*. 2006. 83 s. ISBN 87-7487-815-8. Netpublikation.
- 06:15 Clausen, J., Heinesen, E. & Hussain, M.A.: *De nye kommuners rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen*. 2006. 106 s. ISBN 87-7487-824-7. Netpublikation.
- 06:16 Christensen, G. & Christensen, S.: *Etniske minoriteter, frivilligt socialt arbejde og integration. Afdækning af muligheder og perspektiver*. 2006. 220 s. ISBN 87-7487-817-4. Netpublikation.
- 06:17 Schimmel, G.: *LO-dokumentation nr. 2/2006. Barrierer for kvinder i fagligt arbejde. En kvalitativ undersøgelse af årsagerne til kvinders lavere repræsentation i LO-fagbevægelsen*. 2006. 120 s. ISBN-10: 87-7735-770-1, ISBN-13: 978-87-7735-770-1. Kr. 20,00. Rapporten er udgivet af Landsorganisationen i Danmark.
- 06:18 Boje, T.P.: *Frivillighed og nonprofit i Danmark. Omfang, organisation, økonomi og beskæftigelse*. 2006. 275 s. ISBN 87-7487-821-2. Kr. 250,00.
- 06:19 Boje, T.P., Fridberg, T. & Ibsen, B. (red.): *Den frivillige sektor i Danmark. Omfang og betydning*. 2006. 172 s. ISBN 87-7487-822-0. Kr. 160,00.

- 06:20 Geerdsen, P.P. & Geerdsen, L.: *Fra aktivering til beskæftigelse. En gennemgang af aktiveringsindsatsen i det danske dagpengesystem.* 2006. 72 s. ISBN 87-7487-818-2. Kr. 70,00
- 06:21 Jespersen, C.: *Socialt udsatte børn i dagtilbud.* 2006. 108 s. ISBN 87-7487-835-2. Kr. 100,00
- 06:22 Christensen, V.T.: *Uhørt? Betydningen af nedsat hørelse for arbejdsmarkedstilknytning og arbejdsliv.* 2006. 254 s. ISBN 87-7487-823-9. Kr. 248,00.
- 06:23 Jensen, T.G., Schmidt, G., Jareno, K.N. & Roselius, M.: *Indsatser mod arerelateret vold.* 2006. 185 s. ISBN: 87-7487-825-5. Netpublikation.
- 06:24 Miiler, M.M., Høgelund, J. & Geerdsen, P.P.: *Handicap & beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2005.* 2006. 128 s. ISBN 87-7487-826-3. Kr. 110,00.
- 06:25 Christensen, E. & Andersen, K.V.: *Livsvilkår for børn med familie på danske asylcentre.* 2006. 120 s. ISBN: 87-7487-827-1. Kr. 120,00.
- 06:26 Rostgaard, T.: *Oplysning om demens. En evaluering af Socialministeriets pulje til oplysning om demens.* 2007. 65 s. ISBN: 978-87-7487-829-2. Kr. 60,00.
- 06:27 Bengtsson, S. & Nemli, A.: *Oplevelsen af MST. Forældres, unges og terapeuters erfaringer med Multisystemisk Terapi.* 2006. 136 s. ISBN: 87-7487-830-1. Kr. 140,00.
- 06:28 Stigaard, M.V., Sørensen, M.F., Winter, S.C., Friisberg, N. & Henriksen, A.C.: *Kommunernes beskæftigelsesindsats.* 2006. 113 s. ISBN 87-7487-832-8. Kr. 90,00.
- 06:29 Madsen, M.B., Mortensen, M.D. & Rosdahl, A.: *Arbejdsmarkedsparat eller ej? En kvalitativ undersøgelse af visitationen af kontanthjælpsmodtagere i ti kommuner.* 2006. 109 s. ISBN 87-7487-833-6. Kr. 100,00.
- 06:30 Rosdahl, A. & Petersen, K.N.: *Modtagere af kontanthjælp. En litteraturoversigt om kontanthjælpsmodtagere og den offentlige indsats for at hjælpe dem.* 2006. 87 s. ISBN 87-7487-834-4. Kr. 65,00.
- 06:31 Deding, M & Jakobsen, V.: *Indvandreres arbejdsliv og familieliv.* 2006. 101 s. ISBN 87-7487-836-0. Netpublikation.
- 06:32 Deding, M., Lausten, M. & Andersen, A.R.: *Børnefamiliers balance mellem familie- og arbejdsliv.* 2006. 139 s. ISBN 87-7487-837-9. Netpublikation.

- 06:33 Hansen, H.: *Time Series of APW-Calculations - Module for Denmark 1994-2005*. 2006. 121 s. ISBN 87-7487-838-7. Netpublikation.
- 06:34 Christensen, E.: *Uledsagede asylansøgerbørn*. 2006. 64 s. ISBN 87-7487-840-9. Kr. 65,00.
- 06:35 Christensen, V.T.: *Hard of Hearing? Hearing problems and working life*. 2006. 49 s. ISBN 87-7487-823-9. Engelsk sammenfatning af rapporten *Ubørt?* Netpublikation.
- 07:01 Damgaard, B. & Boll, J.: *Opfølgning på sygedagpenge – Del I. Kommuner, lægers, og virksomheders erfaringer med de nye regler*. 2007. 116 s. ISBN 978-87-7487-842-1. Kr. 100,00.
- 07:02 Bach, H.B. & Petersen, K.N.: *Kontanthjælpsmodtagerne i 2006. En surveyundersøgelse af matchkategorier, arbejde og økonomi*. 2007. 146 s. ISBN 978-87-7487-843-8. Kr. 110,00.
- 07:03 Sivertsen, M.: *Hvordan virker indsatsen mod negativ social arv? Gennemgang og analyse af 54 projektevalueringer*. 2007. 55 s. ISBN 978-87-7487-844-5. Kr. 60,00.
- 07:04 Jespersen, S.T., Junge, M., Munk, M.D. & Olsen, P.: *Brain drain eller brain gain? Vandringer af højtuddannede til og fra Danmark*. 2007. 64 s. ISBN 978-87-7487-846-9. Netpublikation.
- 07:05 Benjaminsen, L.: *Storbypuljen – Indsatser for socialt udsatte. Ideer og erfaringer*. 2007. 47 s. ISBN 978-87-7487-847-6. Kr. 60,00. Pjece.
- 07:06 Müller, M.M., Havn, L., Holt, H. & Jensen, S.: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2006*. 2007. 178 s. ISBN 978-87-7487-848-3. Kr. 180,00.
- 07:07 Madsen, M. B., Filges, T., Hohnen, Jensen S. & Nærvig Petersen, K.: *Vil De gerne have et arbejde?* 2007. 194 s. ISBN 978-87-7487-849-0. Kr. 175,00.
- 07:08 Nielsen, C., Benjaminsen, L., Dinesen P. T. & Bonke, J.: *Effekt-måling*. 2007. 180 s. ISBN 978-87-7487-850-6. Netpublikation.
- 07:09 Boesby, D.: *At oplyse om demens. Ideer og inspiration*. 2007. 18 s. Netpublikation
- 07:10 Graversen, B.K., Damgaard, B. & Rosdahl, A.: *Hurtigt i gang. Evaluering af et forsøg med en tidlig og intensiv beskæftigelsesindsats for forsikrede ledige*. 2007. 107 s. ISBN 978- 87-7487-851-3.
- 07:11 Thorsager, L., Børjesson, E., Christensen, I. & Pihl, V.: *Metoder i socialt arbejde. Begreber og problematikker*. 2007. 128 s. ISBN 978-87-7487-852-0. Kr. 120,00.

- 07:12 Hohnen, P., Mortensøn, M.D. & Klitgaard, C.: *Den korteste vej til arbejdsmarkedet. En kvalitativ undersøgelse af indsatsen over for ikke-arbejdsmarkedspårte ledige*. 2007. 145 s. ISBN: 978-87-7487-854-4. Kr. 138,00.
- 07:13 Røstgaard, T.: *Begreber om kvalitet i ældreplejen. Temaer, roller og relationer*. 2007. 225 s. ISBN 978-87-7487- 855-1. Kr. 218,00.
- 07:14 Bonke, J.: *Ludomani i Danmark. Faktorer af betydning for spilleproblemer*. 2007. 90 s. ISBN 978-87-7487-853-853-7. Kr. 90,00.
- 07:15 Andersen, D. & Højlund, O.: *Interview med 11-årige. Erfaringer fra et web-baseret pilotprojekt*. 2007. 121 s. ISBN: 978-87-7487-857-5. Kr. 110,00.
- 07:16 Dahl, K.M: *Udsatte børns fritid – et litteraturstudie*. 2007. 85 s. ISBN: 978- 87-7487-858-2. Netpublikation.
- 07:18 Fridberg, T. & Jæger, M.M.: *Frivillige i Hjemmeværnet*. 2007. 97 s. ISBN: 978- 87-7487-861-2. Kr. 90,00.
- 07:19 Høgelund, J. & B. Larsen: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2005 og 2006*. 2007. 39 s. ISBN: 978-87-7487-864-3. Netpublikation.
- 07:20 Larsen, B., M.M. Müller & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Regionale forskelle*. 2007. 65 s. ISBN: 978-87-7487-865-0. Netpublikation.
- 07:21 Jørgensen, M.: *Danskernes pensionsopsparinger. En deskriptiv analyse*. 2007. 238 s. ISBN: 978- 87-7487-866-7. Kr. 198,00.
- 07:22 Benjaminsen, L. & Christensen, I.: *Hjemløshed i Danmark 2007. National kortlægning*. 2007. 159 s. ISBN 978- 87-7487-867-4. Kr. 148,00.

HANDICAP OG BESKÆFTIGELSE

REGIONALE FORSKELLE

Denne rapport belyser beskæftigelsessituationen for personer med handicap i et regionalt perspektiv. Formålet er at bidrage med viden om den udfordring, landets fire beskæftigelsesregioner står over for i forbindelse med indsatsen over for personer med handicap.

På baggrund af en interviewundersøgelse af ca. 9.000 personer viser rapporten, at personer med handicap tilsyneladende er bedst integreret på arbejdsmarkedet i Nordjylland. Blandt andet udgør personer med handicap en lidt større del af de beskæftigede i Nordjylland end i resten af landet, og lønmodtagere i Nordjylland er oftere positivt indstillet til at få en kollega med handicap, end lønmodtagere i de tre andre regioner. Desuden er kendskabet til beskæftigelsesfremmende støtteordninger større blandt personer med handicap i Nordjylland og Syddanmark end på Sjælland og i Midtjylland.